

● **Aktuelt navn** | **8** Kristin Schultz skal lede elevene ● **Aktuelt** | **20** Der fritids og skole spiller på lag
● **Intervju** | **26** Statsråd rett inn i virus-stormen ● **Innspill** | **34** Sårbare barn og korona-sinte voksne

UTDANNING

8

12. JUNI 2020

utdanningsnytt.no

De siste nyutdannede på to år:

Snart blir det lærertørke

Innhold

Kaja Mejlbo
Ansvarlig redaktør
kaja@utdanningsnytt.no

Harald F. Wollebæk
Redaksjonssjef
hw@utdanningsnytt.no

Paal Svendsen
Nettredaktør
ps@utdanningsnytt.no

Ylva Törngren
Deskjournalist
yt@utdanningsnytt.no

Sonja Holterman
Journalist
sh@utdanningsnytt.no

Jørgen Jelstad
Journalist
jj@utdanningsnytt.no

Kirsten Ropeid
Journalist
kr@utdanningsnytt.no

Marianne Ruud
Journalist
mr@utdanningsnytt.no

Kari Oliv Vedvik
Journalist
kov@utdanningsnytt.no

Inger Stenvoll
Presentasjonsjournalist
is@utdanningsnytt.no

Kristin Slotterøy
Presentasjonsjournalist
ks@utdanningsnytt.no

Ståle Johnsen
Debat- og bokansvarlig
sj@utdanningsnytt.no

Linda Sjødal
Markedssjef
ls@utdanningsnytt.no

Hilde Aalborg
Markedskonsulent
ha@utdanningsnytt.no

Anita Ruud
Markedskonsulent
ar@utdanningsnytt.no

De siste med fireårig utdanning

I disse dager avslutter det siste kullet studenter fireårig grunnskolelærerutdanning. Odin Bøhn Flatås, Malin N. Bråten og Tonje Rundhaug Holmlimo er blant dem. Ni av ti av ferske grunnskolelærere går raskt ut i jobb, over halvparten som kontaktlærer, ifølge en undersøkelse i regi av Pedagogstudentene.

Innhold

Aktuelt	4
Aktuelt navn	8
Hovedsaken	10
Kort og godt	18
Ut i verden	19
Satser på flere utdanninger i SFO	20
Rapport fra studentlivet	24
Ble statsråd fredag den 13.	26
Friminutt	30
Glimt	31
På tavla	32
Innspill	34
Debat	36
Kronikk	40
Stilingsannonser	43
Sommerkryssord	44
Lov og rett	45
Fra forbundet	46
Medlemstilbud	50

Kronikk

Politikere for en grønn fremtid, nasjonal handlekraft, ny læreplan, dyktige lærere og et bredt klimaengasjement i befolkning og næringsliv vil bidra til danning av klimarobuste elever, skriver førstelektor Sigve Ladstein.

Trivsel i skolefritidsordninga

I dag har dei 30 tilsette i skolefritidsordninga ved Jåtten skole i Stavanger formell kompetanse. Før sleit SFO-leiar Mona G. Skarén med at 30 prosent i året slutta, men no er det sju år sidan det sist var ei ledig stilling der.

Utdanning på nettet

I nettutgaven finner du blant annet løpende nyhetsdekning og debatt, utgaver av bladet i pdf-format og som eblad, samt informasjon om utgivelser: utdanningsnytt.no

● Student med ymse erfaringer

Fra høsten 2017 har Utdanning fulgt barnehagelærerstudent Vetle Vestad ved Universitetet i Sørøst-Norge. Nå nærmer han seg studieslutt. Han sier at flere av fagene føltes lite relevante for yrket.

● Skolesjef over alle skolesjefer

Guri Melby (39) kom inn som ny kunnskaps- og integreringsminister fra Venstre 13. mars, dagen etter at Norge stengte grunnet koronapandemien.

UTDANNING

Utgitt av Utdanningsforbundet
Oahppolihttu

Besøksadresse

Utdanningsforbundet,
Hausmanns gate 17, Oslo
Telefon: 24 14 20 00

Postadresse

Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo

e-postadresse

redaksjonen@utdanningsnytt.no

Godkjent opplagstall

Per 1. halvår 2019: 185 296

issn: 1502-9778

Design

Itera Gazette

Dette produktet er trykket etter svært strenge miljøkrav. Det er svanemerket og 100 % resirkulerbart.

Trykk:

Stibo Complete
<https://stibocomplete.com>

Abonnementsservice

Medlemmer av Utdanningsforbundet melder adresseforandringer til medlemsregisteret. E-postadresse: medlem@utdanningsforbundet.no

Medlem av

Fagpressen

Utdanning redigeres etter Redaktørplakatens og Vær Varsom-plakatens regler for redaksjonell uavhengighet og god presseskikk. Den som føler seg urettmessig rammet av Utdanning, oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU) behandler klager mot pressen.

Mer informasjon:
presse.no/pfu/etiske-regler

Forsidebildet

Rundt 2000 grunnskolelærere fullfører utdanningen hvert år, og Odin Bøhn Flatås (22) er en av dem. Ifølge Statistisk sentralbyrå vil Norge imidlertid mangle flere tusen lærere i grunnskolen de neste 10-20 årene.

Foto: Ole Martin Wold

Leder Steffen Handal

1. nestleder Terje Skyvulstad

2. nestleder Hege Valås

Sekretariatssjef Lars Erik Wærstad

● Leder

Kaja Mejlbo | Ansvarlig redaktør

Vil Erna holde norsk skole på vingene?

Om få uker er den fireårige grunnskolelærerutdanningen i Norge offisielt historie. Når de om lag 2000 adjunktene har spassert ut av forelesningssalene, vil det ta to år før et nytt kull skal uteksamineres. Med andre ord: I 2021 vil det knapt være nyutdannede lærere for skolene å slåss om. Man trenger ikke ha en firer i matematikk for å forstå at det er nok en dårlig nyhet for Skole-Norge, som allerede sliter med stor lærermangel.

Ifølge Statistisk Sentralbyrå (SSB) var det i 2017 en underdekning av grunnskolelærere på 1000 årsverk. Det øker hvert år, og økningen ser ut til å bli større enn man fryktet for noen år siden. I 2019 estimerte SSB-forskerne at Norge, om man tar utgangspunkt i dagens studenttall, fullføringsgrad, pensjoneringsadferd og utvikling i framtidige barnekull - og regner inn lærernormen, vil det mangle 5800 grunnskolelærere om 20 år.

Samtidig falt søkerallene til lærerutdanningene som en stein i år. Antallet førstevalgssøkere til de skole- og barnehagerettede lærerutdanningene gikk samlet sett ned med 6,9 prosent, viste tallene fra Samordna opptak. Andelen søkere som vil bli lærer i grunnskolen er nå like lav som i kriseåret 2008. For skoleeiere og skoleledere som frykter for fremtiden, hjelper det heller ikke å vite at over 7000 lærere i grunnskolen er over 60 år.

Men det er ikke eierne og lederne som til syvende og sist rammes. Det er elevene. Når det ikke er kvalifiserte søkere å oppdrive, blir løsningen ofte - som Tormod Korpås, sentralstyremedlem i Utdanningsforbundet (UDF) sier til Utdanning i denne utgaven, å ansette ufaglærte. Da er jo det store spørsmålet: Kan norske myndigheter godta at våre fremtidige studenter og arbeidstakere skal undervises av noen som ikke har lært hvordan man underviser?

Nei, mener UDF-leder Steffen Handal. Da søkerallene til lærerutdanningene ble kjent i slutten av april i år, gjentok han til Utdanningsnytt at han mener regjeringen må gjøre det ulovlig å bruke ukvalifiserte i undervisningen.

Et slikt forbud vil synliggjøre behovet for flere pedagoger, men det lokker neppe flere til lærerutdanningene. Et hittil uprøvd, men sagnomsust tiltak derimot, er lønn. Det høres kanskje umusikalsk ut når Norge går gjennom koronakrisen. Men Erna hadde penger nok til å redde Norwegian. Da har hun vel noe å avse for å sikre nok lærere i norske klasserom også? Og slik sørge for at elevene får den undervisningen og opplæringen de har krav på? Kan hun redde én, så kan hun vel redde to.

Barnehage

Var for få på jobb, må betale tilbake 400.000 kroner

Montessoribarnehagen Knerten i Bergen hadde 7,1 barn per ansatt. Nå har fylkesmannen besluttet at bemanningen har vært for dårlig og krever at barnehagen betaler tilbake deler av tilskuddet.

TEKST Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no

Bergen kommune krevde i utgangspunktet at barnehagen skulle tilbakebetale 1,7 millioner kroner. Etter flere klagerunder har nå Fylkesmannen i Vestland gitt eier delvis medhold, og tilbakebetalingskravet er redusert til 400.000 kroner.

Etter barnehagens beregninger hadde barnehagen i hele 2015 i snitt 7,1 barn per voksen. Fylkesmannen skriver i sitt vedtak at uavhengig av hvilken beregning man legger til grunn for 2015, ser Fylkesmannen at det er enighet om at barnehagen hadde minst ett barn ekstra per voksen. Og etter kommunens beregninger utgjør barnehagens mindretgifter beløpsmessig minst én stilling i 2015.

På bakgrunn av dette, og sakens dokumentasjon, vurderer Fylkesmannen at barnehagens lavere personalkostnad per heltidsplass kan anses som vesentlig. «Dette er fordi vi vurderer at lavere bemanning, som direkte påvirker barna i barnehagen, tilsier at avviket er vesentlig. Barnehagen kunne, innenfor disse mindrekostnadene, hatt en ekstra voksen i barnehagen. Dette vurderer Fylkesmannen som ikke å være et rimelig årsresultat i tråd med loven», står det i vedtaket.

På bakgrunn av dette vurderer Fylkesmannen at den delen av avviket som tilsvarer en gjennomsnittlig lønn for en assistent, er vesentlig, og i denne saken derfor kan kreves tilbakebetalt.

To modeller

Barnehagen var eid av Oddrun Gjerde. Den er senere avviklet.

– Bergen kommune bruker en modell når de beregner voksentettheten i sine egne barnehager, og en annen når de beregner hos oss. Jeg hadde håpet at Fylkesmannen ville ta hensyn til dette, og at kravet hadde bortfalt helt, sier Gjerde.

Saken har vært belastende og har tatt veldig lang tid, sier hun.

– Dette har pågått i to år, så sånn sett er det en lettelse at det er over. Vi er ikke fornøyd med vedtaket om at det skal tilbakebetales 400.000, men det er jo betydelig bedre enn det som først var utgangspunktet.

– I første omgang krevde de oss for nesten to millioner kroner, et beløp som etter flere klagerunder ble redusert til 700.000. Jeg er undrende over at kommunen i hele tatt reiste dette kravet og tenker at dette vedtaket er et kompromiss, sier Oddrun Gjerde.

Når det gjelder utbytte, skriver Fylkesmannen i vedtaket at kommunen ikke har hjemmel til å kreve tilbakebetalt utbyttet som er tatt ut i 2015. Dette gir Fylkesmannen barnehageeieren medhold i. Så eieres uttak av utbytte på 300.000 kroner i 2016 er innenfor loven.

I desember 2018 fattet Bergen kommune vedtak om tilbakebetaling av tilskudd på 1.700.000 kroner for Montessoribarnehagen Knerten AS etter

et økonomisk tilsyn. Tilsynet dekket perioden 2015–2017.

Konkurs

Den 16. januar 2019 omgjorde kommunen sitt eget vedtak, utenfor klage. Etter dette ble tilbakebetalingskravet satt til kr. 1.270.000. I mars 2019 ble kommunens nye vedtak påklaget av barnehagen. Etter en vurdering av klagen fattet Bergen kommune et nytt vedtak 6. mai 2019, med et tilbakebetalingskrav på kr. 700.000. Dette vedtaket ble påklaget 24. mai 2019, med supplerende merknader av 30. juni 2019.

Vedtaket ble opprettholdt av kommunen, og oversendt til Fylkesmannen 15. november 2019. Den 3. februar 2020 ba Fylkesmannen om ytterligere dokumentasjon fra kommunen, og denne ble mottatt den 18. mars 2020. Dokumentasjonen inneholdt ikke nye opplysninger slik Fylkesmannen leser den, men klargjorde den forutgående dokumentasjonen i saken.

Driften av Montessoribarnehagen Knerten AS ble avviklet fra 1. juli 2018. Per 4. desember 2019 er barnehagen også konkurs.

En barnehage må betale tilbake tilskudd til Bergen kommune tilsvarende en assistentlønn fordi det var for mange barn per ansatt, konkluderer Fylkesmannen i Vestland.

ILLFOTO INGER STENVOLL

● Vedlikehold

Advarer mot budsjettkutt

Ifølge Norsk Kommunalteknisk Forening har én av fire skoler alvorlige feil og mangler. Foreningen advarer mot kutt i vedlikeholdsbudsjetter ved skolene.

TEKST Kaja Mejibo | kaja@utdanningsnytt.no

– I en tid hvor vi er opptatt av smitteforebygging på skoler, bør vi også være opptatt av å forebygge blant annet fukt og råteskade. I en tid med press på kommuneøkonomien grunnet koronakostnader, er det derfor ugreit å foreslå kutt i vedlikeholdsbudsjett på skolene, sier Rune Aale-Hansen, administrerende direktør i Norsk Kommunalteknisk Forening (NKF) i en pressemelding.

NKF har publisert en fersk analyse av Tilstandsbarometeret for kommunale bygg. Den viser at én av fire skoler har innvendige feil eller alvorlige mangler som synlige fuktskader på gulv og vegger, synlige skader på vegger, tak, vinduer og dører.

– Ekstraordinære koronatiltak fører til store kostnadsøkninger i Kommune-Norge. Mange steder er økonomien stram, og NKF får signaler om at tjenesteapparatet nå blir bedt om å kutte kostnader for at underskuddene ikke blir for store. Det vi frykter, er at man kutter i driftssystemer og vedlikehold som på sikt forverrer situasjonen, uttaler Aale-Hansen.

NKF sier de frykter at tilstanden ved norske skoler vil bli enda verre dersom vedlikeholdsmid-

Rune Aale-Hansen, administrerende direktør i Norsk Kommunalteknisk Forening (NKF)

FOTO ALEX ASENSI

lene kuttet, og advarer mot langsiktige konsekvenser som sopp, råte og dårlige inneklime.

Etterslep

Regjeringen foreslår i revidert nasjonalbudsjett å bevilge 2,1 milliarder kroner mer til kommunene. KS har på sin side anslått kommunesektorens tap på grunn av koronakrisen til mellom 12,5 og 20 milliarder kroner i år.

Leder for Utdanningsforbundet, Steffen Handal, har sagt at han er svært bekymret for kom-

Bildet er fra en rapportasje om inneklime ved skoler i 2011.

ILL FOTO FRED HARALD NILSSEN

muneøkonomien fremover. Han frykter at barn og unge blir stående igjen som de store taperne. Handal har oppfordret regjeringen til å tenke gjennom hvordan de kan bruke kommunal sektor for å få i gang hjulene i samfunnet igjen.

– Det er blant annet store etterslep på vedlikehold i kommunal sektor, det kan være oppgaver som også det private næringslivet kan tjene godt på. Gode kommunale velferdstjenester er en viktig forutsetning for næringslivet og privat sektor også, sa Handal til Utdanningsnytt i april.

● Elevtesten PISA

Sveriges framgang kan bygge på falske tall

De siste PISA-resultatene har vist framgang for svenske 15-åringer. Nå viser det seg at flere skoler har holdt utenlandsfødte elever utenfor prøvene i strid med reglene.

TEKST Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no

Den svenske avisen Expressen har avslørt at en rekke skoler ser ut til å ha tatt bort en stor andel utenlandsfødte elever i utvalget i undersøkelsen, noe som bryter med OECDs offisielle regelverk. Avisen skriver at Sverige hadde høyest «eksklude-

ringsgrad» i hele verden, med 11 prosent.

Avsløringen har medført at den svenske regjeringen ber om at PISA-resultatene granskes på nytt av Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD).

– Jeg har aldri tidligere bedt OECD om å foreta en slik gransking, men nå har de allerede bekreftet at det kommer til å bli gjennomført en slik gransking av Sveriges PISA-resultater, uttaler utdanningsminister Anna Ekström til Expressen.

Dersom reglene hadde blitt fulgt, ville de svenske PISA-resultatene vært betydelig dårligere

og Sverige ville hatt tilbakegang i alle tre fag, sammenlignet med forrige PISA-måling, skriver avisen.

– Her virker det som om det er gjort grove metodefeil som systematisk har forbedret snittet. Og siden Skolverket har brukt gjennomsnittstallene til å si noe om resultatframgangen, er det skapt et altfor positivt bilde av utviklingen i svensk skole, sier Magnus Henriksson, professor i nasjonaløkonomi og forsker på svensk skoleutvikling.

● Utsatte barn

Barnehager lærer å fange opp utsatte

Lilleborg barnehage i bydel Sagene i Oslo er én av 16 barnehager som deltar i pilotprosjektet Barnehjernevernet. Målet er å fange opp og sette inn tiltak rettet mot utsatte barn.

TEKST OG FOTO Marianne Ruud | mr@utdanningsnytt.no

– Det å fange opp barn i sårbare situasjoner er ikke nytt for oss. Men de siste årene har det vært mer oppmerksomhet knyttet til utsatte barn. Vi har også jobbet mer systematisk og tverrfaglig, sier Tove Johnsen, styrer i Lilleborg barnehage i Oslo.

Siden høsten 2019 har 16 barnehager prøvd ut Barnehjernevernets kompetanseplattform. På grunn av stor etterspørsel etter kunnskap om utsatte barn under koronapandemien er alt det digitale materialet nå gjort fritt tilgjengelig på nett.

– Grunnen til at vi har satset på Barnehjernevernet, er at nyere hjerneforskning viser at de aller første leveårene har avgjørende betydning for menneskers helse og utvikling seinere i livet, sier byrådsfor kunnskap og oppvekst, Inga Marte Thorkildsen (SV).

Satsingen retter seg i første omgang mot personalet som jobber med de yngste barna og deres familier, fra svangerskap til seks år. Oslo kommune skal forebygge, oppdage og hjelpe barn som opplever omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep. De skal gis tilstrekkelig hjelp tidlig nok.

Ansatte skal få kunnskap om hjerneforskning, traumeforskning, tilknytningsforskning og omsorgssviktforskning. Det skal lages veileder for styrerne og på sikt tilbys videreutdanning.

– Vold og overgrep og omsorgssvikt mot barn er et stort folkehelseproblem. Å endre situasjonen for barna krever langvarig og systematisk innsats, på alle nivåer. Barnehjernevernet er et utviklingsarbeid. De som jobber med barna og deres familier, skal få ny kunnskap, bygge kulturer, øve, reflektere og jobbe med caser, sier byråden.

– Frykter du at budsjettkutt kan sette en stopper for arbeidet?

– Jeg frykter at kutt skal ramme dette arbeidet. Under hele koronakrisen har fagpersoner og politikere vært opptatt av de utsatte barna. Denne bekymringen må ikke legges bort nå, sier hun.

● Barnehjernevernet

Barnehjernevernet er Oslo kommunes satsing som skal hjelpe deg som jobber med barn eller i barnehage til å forebygge, avdekke og hjelpe barn som er utsatt omsorgssvikt, vold og/eller seksuelle overgrep.

KoRus (Kompetansesenter for rus) Oslo er ansvarlige for opplæringen i programmet og har utarbeidet kompetanseplattform og nettside.

De viktigste tiltakene i Barnehjernevernet er:

- barnevernsøvelser
- hjemmebesøk for å bygge relasjoner og tillit
- Oslohjelpa: rask, ubyråkratisk og fleksibel hjelp, uavhengig av diagnoser og vedtak
- bistand fra det tverrfaglige konsultasjsteamet på Barnehuset

Tre barnehager samarbeider

Å fange opp barn som er utsatt for omsorgssvikt, vold eller seksuelle overgrep er vanskelig å jobbe med. Derfor sa Tove Johnsen ja da barnehagen i 2019 ble spurt av Oslo kommune om å være med på pilotprosjektet.

Tre barnehager samarbeider. De to andre er Maridalsveien og Torshovtoppen, alle i bydel Sagene. Pilotprosjektet består av enten tre kveldssamlinger eller en heldagssamling, med tre kursmoduler. Lilleborg rakk akkurat å fullføre en dag med de tre modulene før koronastengningen.

De tre kursmodulene har som overskrift barneperspektivet, tilknytning og traumer og handlingskompetanse. Psykolog Magne Raundalen står bak begrepet Barnehjernevernet, lansert for rundt ti år siden. Fafo er nå i gang med å evaluere satsingen på Barnehjernevernet på oppdrag fra Oslo kommune. Forskningsprosjektet ble igangsatt i

mai 2019 og avsluttes i juli 2020.

De 16 barnehagene er fordelt på seks bydeler. Ansatte i fem bydeler har respondert på en spørreundersøkelse. På spørsmål om å gi en samlet vurdering, er det en score på over 5 for lærings-

barn

Barnehagelærer Morten Christiansen og barnehageassistent Fatiha Drissi er opptatt av at alle barn skal bli sett og fulgt opp på en god måte. Da er det bra at hele personalet får opplæring sammen.

utbytte, relevans, formidlingsevne, innhold og totalvurdering. Bare egeninnsatsen har en score 4,6. Hele 87 prosent av respondentene svarer at opplæringen svarer til forventningene.

Savner bedre samordning

Lilleborg barnehage har også deltatt i prosjektet «Tidlig trygg» siden 2017. Johnsen er opptatt av at opplæringen de ansatte får, ikke spretter fra prosjekt til prosjekt.

– «Tidlig trygg» tar opp i seg mange av de samme temaene som Barnehjernernevet. Derfor mener jeg det er et stort behov for samordning, sier hun.

Johnsen synes det er vanskelig å se for seg hvordan den videre kompetansebyggingen skal skje dersom barnehagen får store budsjettkutt.

– Vi er glade for at kommunen satser på økt kompetanse på dette feltet. Men arbeidet krever opplæring og veiledning av ansatte over tid, sier styreren med 17 års fartstid i Lilleborg barnehage.

Må bygge tillit

Barnehagelærer Morten Christiansen og barnehageassistent Fatiha Drissi har deltatt i opplæringen.

Om pilotprosjektet sier Christiansen: – Skal man få barn til å åpne seg, kreves det kunnskap og tid til å bygge tillit. Men med små barnegrupper, som nå, er det enklere. Jeg har hatt ansvar for en gruppe på seks barn. Vi har nesten blitt som en liten familie. Det skaper trygghet, sier Christiansen.

– Vet dere hva dere skal gjøre ved mistanke om at et barn ikke har det bra hjemme?

– Rutinene er klare. Som ansatte går vi til styrer, og sammen avgjør vi hvordan vi skal gå fram videre. Vi har lært å gjennomføre vanskelige samtaler med barn og foreldre. Men teoretisk kunnskap er ikke nok. Vi må føle oss faglig trygge på det vi gjør. Ofte løses en sak med foreldresamtaler og faglige samtaler med personalet innad i barnehagen. Vi som jobber tett på barna og i forståelse med hjemmet, vil selvsagt helst unngå belastningen mange opplever, eller forestiller seg, at barnevernet kan være. Men det er ikke nødvendigvis det riktige. En melding til barnevernet kan gå på tvers av dette. Da må vi forholde oss til loven, sier han.

Barnehagestyrer Tove Johnsen har vært med på å innarbeide «Tidlig trygg». I fjor sa hun ja til pilotprosjektet Barnehjernernevet. – Arbeidet må samordnes, mener hun.

Christiansen får full støtte fra barnehageassistent Fatiha Drissi. Hun har ansvar for barna som er fra 11 måneder til tre år. Barnehagen har til sammen 64 barn fordelt på fem avdelinger.

– For meg er det en ekstra utfordring at jeg skal kommunisere med barn som ennå ikke har utviklet et språk de kan fortelle med. Da er det andre tegn vi må være oppmerksomme på, sier hun.

Styrer, barnehagelærer og assistent er enige om at det er viktig at alle yrkesgrupper i barnehagen deltar i opplæringen sammen. Slik er også kursmodulene lagt opp.

Tove Johnsen sier at hun er blitt en stadig større tilhenger av mer tverrfaglig samarbeid.

– Samarbeidet med barnevernet er blitt bedre de siste årene. Tidligere var barnevernansatte opptatt av at vi skulle ha atskilte arbeidsoppgaver. Da var det vanskelig å avholde møter med barnevernet, barn og foreldre i barnehagen. Men den holdningen er det heldigvis slutt på, sier hun.

Styreren opplyser at barnehagen de siste årene har hatt jevnlig møter med de ansatte i barnevernet, og de har også deltatt på samlinger med foreldre for å trygge foreldrene.

– For oss er det nå langt enklere å ta en telefon og be om råd eller invitere barnevernsansatte hit. Det kan medføre at en sak løser seg raskt, sier hun.

Aktuelt navn

Blir sint når engasjement kalles «søtt»

Kristin Schultz er ikke redd for å gå ut av komfortsonen. Men akkurat nå er hun veldig komfortabel som nyvalgt leder av Elevorganisasjonen.

TEKST Sonja Holterman | sh@utdanningsnytt.no FOTO Elevorganisasjonen

● Kristin Schultz (19)

Hvem

Påtroppende leder for Elevorganisasjonen. Kommer fra Svolvær i Lofoten.

Aktuell

Påtroppende leder for norske elever. Tar over vervet 1. juli.

Hvordan har våren vært for landets elever?

Det har vært utfordrende. Å være sosialt distansert fra vennene sine er en stor psykisk påkjenning, og når mange attpåtil sitter druknet i skolearbeid på «hjemmeskolen», fører det til at mange blir demotiverte. Våren har vært preget av mye usikkerhet, men jeg tror mange begynner å se lyset i enden av tunnelen.

Tror du elevene gleder seg like mye til sommerferie i år som tidligere år?

Absolutt! Det blir nok ingen sydenferie eller enorme fester, men ungdom er kreative. Vi har allerede sett hvordan årets russekull har klart å tilpasse seg situasjonen, og jeg tror ungdom kommer til å gjøre det beste ut av årets sommerferie.

Er elevene blitt mer glade i skolen sin etter koronaen?

Jeg tror elever har lært seg å sette pris på deler av skolen vi før har tatt for gitt, som det å møte venner hver dag eller å ha aktive diskusjoner og gruppearbeid i timene uten å sitte bak en skjerm. Samtidig tror jeg også mange er blitt mer oppmerksomme på hvordan de lærer best. Noen lærer bedre av å sette seg inn i fagstoffet selv, mens andre trenger en pedagog til å følge dem opp. Kanskje denne erfaringen har vært det vi trengte for endelig å tørre å åpne for en mer fleksibel skole, hvor elever kan velge å lære slik de lærer best?

Hva synes du om norske lærere og måten de har tatt vare på elevene i denne perioden?

Vi har sett hvordan lærerne har stått sammen for å finne løsninger. I starten var ikke systemene helt på plass, og den tekniske kompetansen til enkelte

trengte litt finpuss, men viljen var der. Noen skoler har løst hjemmeundervisningen bra, mens andre har gitt lite eller tilnærmet ingen undervisning til elevene. Jeg håper vi kan lære av denne situasjonen og ikke la erfaringene gå til spille.

Hva liker du best med deg selv?

At jeg tør å utfordre komfortsonen min.

Hvilken kjent person ville du hatt som lærer?

Filmregissøren Steven Spielberg. Jeg hadde likt å se hans kunstneriske vri på en undervisningstime.

Hvem er din favorittpolitiker?

Kunnskapsminister Guri Melby.

Du får holde en undervisningstime for det norske folk. Hva handler den om?

Jeg ville snakket om viktigheten av å investere i barn og unge tidlig. Vi ser nå hvordan noen ungdommer radikaliseres eller faller utenfor samfunnet på grunn av utenforskap og behov for tilhørighet/beskyttelse, fordi systemet svikter. Jeg ser på det som et samfunnsansvar å ta vare på menneskene man har rundt seg, og da må man også lære seg å se tegnene som sier at noe er galt.

Hvem ville du gitt straffelekse?

Alle de umyndiggjørende rektorene som undergraver elevrådenes viktighet og som tuller bort engasjementet vårt som «søtt». Det er ved å stå sammen at vi skaper verdens beste skole, men deres manglende vilje til å samarbeide og lytte til oss stikker kjepene i hjulene for den positive utviklingen vi trenger.

«Det er ved å stå sammen at vi skaper verdens beste skole.»

Hvorfor stengte vi gratis tilgang til Aftenposten Junior?

Aftenposten Junior ble åpnet for alle da skolene stengte, for å gi barna en trygg nyhetskilde i en uoversiktlig situasjon. Samtidig så vi at avisen kunne være et godt læringsmiddel, og digital tilgang gjorde at mange brukte Aftenposten Junior som en del av den nye hjemmeskolehverdagen.

Og behovet var helt tydelig: Over 250.000 har vært inne og lest i perioden, og siden 13. mars har det vært lest nesten 750.000 aviser! Nå som skolene har gjenåpnet, har vi igjen stengt tilgangen til de som ikke er abonnenter.

Vi vil takke alle lærere som har brukt Aftenposten Junior i denne perioden – det viser at dere setter pris på journalistikken vi lager. Vi jobber med å lage et digitalt læremiddel for barneskolen, og håper at dette er klart til bruk allerede til høsten. Vil du vite mer om dette, eller har lyst til å være med på å teste løsningen, kan du kontakte oss på juniorskole@aftenposten.no.

Følg med på **juniorskole.no**

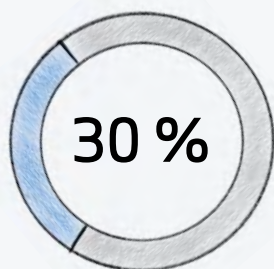
Kvalifisert mangelvare

Hvert år fyller de nyutdannede grunnskolelærerne opp mot 2000 lærerstillinger, men nå kommer to år med tørke. Odin, Malin og Tonje er i siste kull ut med fireårig utdanning.

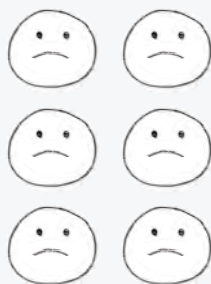

«Neste år tror jeg det kommer til å bli enda verre for dem som allerede i dag sliter med å rekruttere lærere.»

Tormod Korpås, leder av lederrådet i Utdanningsforbundet

sa at utdanningen de har tatt i liten eller svært liten grad hadde forberedt dem til å starte opp i yrket.

6 av 10 nyutdannede måtte undervise i fag hvor de ikke oppfylte kompetansekravene.

Odin Bøhn Flatås er attraktiv på arbeidsmarkedet. Som nyutdannet grunnskolelærer for 5. til 10. trinn har han allerede funnet jobb. Til høsten blir 22-åringen kontaktlærer ved en ungdomsskole på Jessheim i Viken fylke.

– Når jeg fikk den muligheten nå, kaster jeg meg bare ut i det. Jeg fikk et meget bra tilbud, og jeg er klar for å begynne å jobbe, sier han.

Odin er utdannet ved Nord Universitets avdeling på Røstad på Levanger. Det er også Malin N. Bråten (23) og Tonje Rundhaug Holmlimo (25), som er ferdige med grunnskolelærerutdanningen 1.-7. og i gang med å søke jobber. Mye tyder på at også de vil få napp.

Rundt 90 prosent av fjorårets kull med nyutdannede grunnskolelærere hadde fått jobb i løpet av det første halvåret. Det viser en spørreundersøkelse gjennomført av Pedagogstudentene. Også tidligere undersøkelser viser at 80–90 prosent har fått lærerjobb i løpet av halvannet år.

– Friske pust

Odin har fått jobb ved Vormsund ungdomsskole. Tre nyutdannede lærere begynner der til høsten.

– Nyutdannede kommer ofte med ny kunnskap, er engasjerte og stiller spørsmål ved hvordan vi gjør ting. Det kan være et friskt pust for alle, sier rektor Knut Wilsgård.

Hvert år entrer mange slike friske pust klasserom over hele landet. Rundt 2000 grunnskolelærere fullfører utdanningen hvert eneste år. Går 90 prosent av dem ut i jobb, betyr det at de fyller rundt 1800 lærerstillinger.

Wilsgård sier det hadde vært vanskelig å fylle de tre lærerstillingene ved skolen om de ikke hadde hatt nyutdannede søkere.

– Uten dem hadde vi fått utfordringer med å få tak i lærere med den undervisningskompetansen vi har behov for, sier han.

Frykter flere ufaglærte

Ifølge Statistisk sentralbyrå vil Norge mangle flere tusen lærere i grunnskolen de neste 10–20 årene. Lite tyder dermed på at grunnskolelærerne blir mindre attraktive i framtiden.

Men nå er det to år til neste gang norske skoler får påfyll. Odin, Malin og Tonje er siste kull ut med fireårig lærerutdanning. Neste kull grunnskolelærere har en femårig mastergrad og er ikke ferdige

før høsten 2022.

– Neste år tror jeg det kommer til å bli enda verre for dem som allerede i dag sliter med å rekruttere lærere, sier Tormod Korpås, leder av lederrådet i Utdanningsforbundet.

Han peker på at nyutdannede i større grad er flyttbare og lettere å rekruttere også i utkantstrøk, der det i dag er lærermangel.

– At det ikke kommer noen neste år, vil nok merkes. Da blir ofte løsningen å ansette ufaglærte, og det er det ingen som ønsker, sier Korpås.

Må undervise i feil fag

Hvordan går det egentlig med de rundt 2000 nyutdannede grunnskolelærerne som kommer ut hvert år?

I fjor høst svarte rundt 1200 nyutdannede lærere på en spørreundersøkelse i regi av Pedagogstudentene og Utdanningsforbundet. Alle var nyutdannet våren 2019, og 440 av dem var grunnskolelærerutdannet. Nesten alle var i jobb etter et halvår.

– Det er bra at de får jobb, men det er også viktig å huske på at mange sier de må undervise på et klassetrinn eller i fag de ikke er kvalifisert til. Akkurat det er en utfordring. Arbeidsplassen må bli bedre tilpasset de nyutdannedes kompetanse og behov, sier påtroppende leder i Pedagogstudentene, Elise Håkull Klungtveit.

Rundt seks av ti nyutdannede grunnskolelærere underviser i fag hvor de ikke oppfylter kompetansekravene. Og om lag 30 prosent sa at grunnskolelærerutdanningen i liten eller svært liten grad hadde forberedt dem til å starte opp i yrket.

40 prosent får ikke veiledning

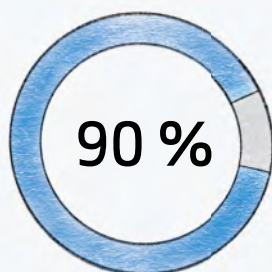
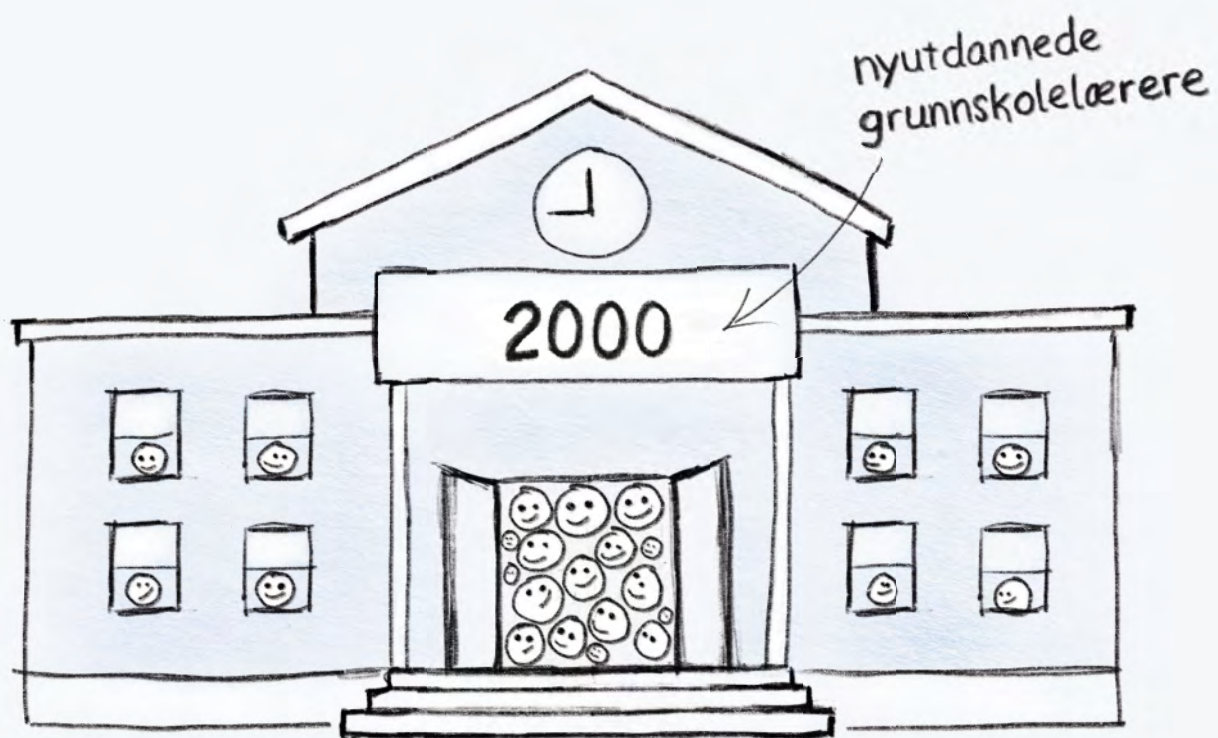
Pedagogstudentene feiret en stor seier da Stortinget i 2018 øremerket 60 millioner kroner til en bedre veiledningsordning for nyutdannede.

– Det er kjempeviktig for nyutdannede å få veiledning. Undersøkelsen viser at mange ikke får det, selv om det er politisk enighet om at det skal de, sier Klungtveit.

I år tar Skole-Norge imot det siste kullet med fireårig utdanning.

– Jeg har ikke inntrykk av at de med fireårig utdanning kjenner på noe mindreverdighetskompleks. De ser på sin utdanning som like verdifull, sier Klungtveit.

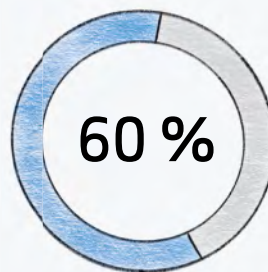
Grafikkene er basert på en spørreundersøkelse i regi av Pedagogstudentene og Utdanningsforbundet med 1198 respondenter (svarprosent på 23). Prosentandelene er avrundet. * Inneholder

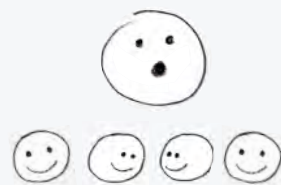
startet i jobb i løpet av det første halvåret etter endt utdanning

Rundt halvparten gikk rett ut i jobb som kontaktlærer.

av de nyutdannede hadde fått tilbud om å være med i en veiledningsordning i den nye jobben.*

Én av fem opplevde at jobben ikke innfridde de forventningene de hadde.*

«Jeg mener
fire år er nok.»

Navn: Odin Bøhn Flatås

Alder: 22

Stilling: Kontaktlærer
ved Jessheim ungdoms-
skole fra høsten

Odin Bøhn Flatås regner med å måtte ta en mastergrad en gang i framtiden, men han tror erfaring er det som virkelig teller.

Han fikk jobb før han var ferdig: 22 år gammel og rett inn som kontaktlærer ved en ungdomsskole på Jessheim i Viken fylke. Han kaster seg ut i det, som han sier.

– Det hjelper ikke hvor mange år du har gått, det er når en kommer ut i jobb at en lærer. Jeg mener fire år er nok. Det er lærerne med erfaring og kunnskap som kan mest, uansett hvor lenge de har utdannet seg, sier Flatås.

Han er inne i siste innspurt på grunnskolelærerutdanningen 5.–10. på Nord Universitetets avdeling på Røstad på Levanger. Der kommer det om lag 100 nye grunnskolelærerstudenter hvert år.

– Det har vært et fantastisk miljø. Her kjenner en alle medstudentene og lærerne. Det har vært så trivelig å gå her, sier han.

Koselig med eksamen

Han har ennå litt igjen før han kan avslutte studiet.

– Jeg har igjen noen eksamener i musikk, der er det flere deleksamener. Det pleier å være så koselig med dem. Jeg vet det kanskje høres litt rart ut, men vi pleier å ha en forestilling og høre på hverandre, klappe for hverandre og drikke kaffe. Helt topp, sier Flatås.

Som hovedinstrument har han piano, tidligere var det gitar.

– Og så må en synge. Men nå spiller vi inn eksamensoppgavene og sender det. Det er ikke så moro.

I tillegg til musikk, har han matematikk og naturfag som undervisningsfag.

– Det er nok en litt uvanlig kombo, men en kan bruke musikken både i matematikk og naturfag. Tverrfaglighet er viktig, sier han.

Flatås har helt siden han begynte på studiet for fire år siden vikariert som lærer ved Levanger ungdomsskole. Han har også ekstrajobb som avløser.

– Jeg er odelsgutt. Men først skal jeg ut i verden, så får jeg se om jeg skal ta over gården en gang i fremtiden. Det virker litt skremmende, sier 22-åringen, som skal ha opplæringsansvaret for tenåringer fra høsten av.

På hybel som 15-åring

Når tanken på å bli lærer dukket opp, er han ikke helt sikker på. Begge foreldrene er lærere, far på skole og mor er styrer i barnehage.

– Det var ikke de som fikk meg på tanken, men en eller annen gang i løpet av ungdomsskolen bare visste jeg at jeg skulle bli lærer, forteller Flatås.

Da han skulle begynne på videregående skole, fristet musikklinja på Inderøy mest.

– Da måtte jeg flytte på hybel, så jeg flyttet hjemmefra da jeg var 15 år, forteller mannen som har bursdag på høsten.

Han regner med at alle lærere i løpet av hans karriere kommer til å måtte ta en mastergrad.

– Det at alle heretter kommer til å ha en master, tror jeg er noe de som står utenfor skolen er opptatt av. I skolen er ikke det så viktig. En mastergrad får komme når det passer sånn. Jeg er veldig spent på hvordan det blir og håper jeg får en mentor, avslutter Odin Bøhn Flatås.

Til høsten skal Odin Bøhn Flatås få spille på alle strengene han har når han begynner som kontaktlærer ved en ungdomsskole på Jessheim.

Navn: Malin N. Bråten
Alder: 23
Stilling: Lærervikar og jobbsøker

Malin N. Bråten jobber som lærervikar, men vil ha fast jobb. Hun hadde ønsket seg enda mer praksis i utdanningen.

Hun var inne i sin siste praksisperiode da Skole-Norge stengte. Hun hadde en uke igjen av praksisperioden. For å få godkjent lærerutdanning må en ha gjennomført 95 dager med praksis.

– Vi som går på Levanger, har 100 dager praksis, så det at vi mistet fem, gikk akkurat, forteller Bråten, som har studert ved grunnskolelærerutdanningen 1.–7 ved Nord universitet.

Ville jobbe med mennesker

Hun er igjen ute i skolen som vikar.

– Å være ute i jobb har fått meg til å innse alt ansvaret som også følger med jobben, som foreldresamarbeidet og kontakt med ulike etater som pedagogisk-psykologisk tjeneste og barnevernet. Men det har vært veldig interessant å få være med både da skolene måtte stenge og nå når vi har åpnet opp igjen, sier Bråten.

Hun bestemte seg ikke for å bli lærer for hun måtte søke utdanning etter videregående.

– Jeg ville jobbe med mennesker. Å bli lærer fremstår også som en familievennlig jobb hvis jeg noen gang får egne barn, så det telte også.

Bråten har tatt norsk, matematikk, kunst, religion, samfunnsfag og spesialpedagogikk. Hun har tatt 30 studiepoeng mer enn hva hun trenger.

– Jeg tok dobbelt opp med studiepoeng høsten 2019. Jeg håper det kommer til å spille inn på hvilken lønn jeg får.

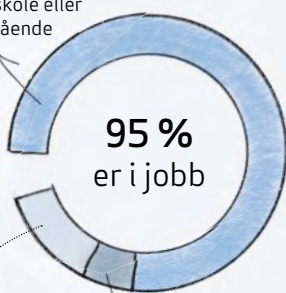
Hvilke av det følgende tror du best kan lette overgangen mellom utdanning og yrke?

Fra spørreundersøkelsen i regi av Pedagogstudentene og Utdanningsforbundet.

Over 50.000 personer mellom 22 og 61 år har grunnskolelærerutdanning

Ca 40.000 jobber i grunnskole eller videregående skole.

Ca 6000 har valgt et annet yrke.

Ca 3000 jobber i barnehage, SFO, høyere utdanning, folkehøyskole eller lignende.

Analyse av 2017-tall fra Statistisk sentralbyrå.

Hun har ikke fått seg jobb ennå, men søker aktivt etter en lærerjobb. For å være på den sikre siden har hun søkt seg inn på nettstudier fra høsten av.

– Hva tenker du om at alle som kommer etter deg, har en mastergrad?

– De blir dyrere å ansette enn meg. Jeg har stor bredde i hvilke fag jeg kan undervise i og vil tro det vil være en fordel på en barneskole.

Når Malin N. Bråten begynner å jobbe som lærer, vil hun bli ansatt som adjunkt og få lønn deretter.

– Jeg har ikke selv tenkt så mye på at jeg kanskje vil tjene litt mindre enn dem som har en master. Jeg tror det er litt feil å bare skulle lokke med penger for å få folk til å bli lærer. I skolen er det å engasjere seg og å bry seg om elevene det som er viktigst.

– Tror du de med mastergrad vil få en høyere anerkjennelse enn de uten?

– I faget sitt vil de ha mer kunnskap, men ut over det tror jeg ikke det.

Lyst på mer praksis

Hun ser ikke bort fra at hun selv en dag kommer til å ta en mastergrad, men nå er målet å få seg en jobb.

– I løpet av studietiden er det praksisperioden som har vært best. Jeg kunne ha tenkt meg enda mer praksis. Der føler jeg virkelig at jeg lærer mest. Studiet har vært bra det også, og vi har blitt flinke til å samarbeide på tvers og snakke i grupper. I tillegg har vi flinke og inspirerende lærere som brenner for fagene sine. Men nå er jeg klar for å begynne å jobbe som lærer, sier Malin N. Bråten.

Både Tonje Rundhaug Holmlimo og Malin N. Bråten er klare til å begynne å undervise, men jobbtilbudene har ennå ikke dukket opp.

«Jeg ser for meg at jeg kommer til å være lærer alltid.»

Navn: Tonje Rundhaug Holmlimo

Alder: 25

Stilling: Jobbsøker

Tonje Rundhaug Holmlimo vil helst rett ut i jobb. Da håper hun de nye kollegaene husker hvordan det selv var å være nyutdannet.

Hun tok to friår etter at hun var ferdig med videregående skole. Hun var ikke sikker på hva hun ville bli. En vikarjobb skulle avgjøre yrkesvalget.

– Jeg var vikar på min egen barneskole. Da tenkte jeg at dette var et yrke jeg kunne trives med, og jeg ser for meg at jeg kommer til å være lærer alltid, sier Holmlimo.

Roser lærerne

Det er den siste våren på hennes fireårige lærerutdanning. Nå er det bare finpuss igjen før hun kan levere bacheloroppgaven sin.

– Jeg hadde utsettelse på den og har måttet jobbe dobbelt i vår. Det skal gå, men det er jo en stor oppgave, det krever mye å få alt på plass, sier studenten som går grunnskolelærer 1.–7. på Røstad på Levanger, ved det som nå har blitt Nord Universitet.

– Vi har hatt engasjerte og flinke lærere som kan

fagene sine. Før jeg begynte på lærerstudiet, var norsk et tungt fag for meg. Nå har det snudd, og jeg har norsk som hovedfaget mitt, forteller Holmlimo.

I tillegg til norsk har hun tatt matematikk, engelsk og samfunnsfag.

– At jeg har undervisningskompetanse i flere fag, er en styrke når jeg skal søke jobb.

Hun ønsker å begynne å jobbe, men har ennå ikke fått seg jobb.

– Jeg håper å få jobb i nærheten, men har også søkt på nettstudium for å ta religion fra høsten av hvis jeg ikke har fått meg jobb til da.

– Vurderte du å vente ett år og ta den femårige lærer-mastergraden?

– Nei, jeg tenkte ikke på det før jeg begynte. Jeg angrer ikke på at jeg tok den fireårige lærerutdanningen. Men det kan godt hende jeg tar en mastergrad på et senere tidspunkt.

Lavere lønn enn mastergrad-lærerne

– Hvordan vurderer du den utdannelsen du har mot den de som kommer etter deg på arbeidsmarkedet, vil ha?

– De vil jo koste mer å ha i drift. Jeg tror det vil være lettere for oss å få jobb.

– Men du vil da tjene mindre, har du tenkt på det?

– Det er litt surt at det utgjør et betydelig beløp gjennom karrieren, men det er ikke noe jeg har reflektert over.

– Tror du at en får en høyere anseelse med å ha en mastergrad?

– Ikke i kollegiet, men det er litt tidlig å si.

– Hva har vært best med studiet?

– Praksisperiodene har vært mest lærerike. Det har vært heftig å være i praksis, men det er i de periodene jeg har følt at jeg har valgt riktig.

– Er du godt rustet til å bli lærer etter fire år med studier?

– Jeg føler meg så rustet som jeg kan være, men en lærer jo hele livet. Jeg håper når jeg får meg jobb at de som er der selv husker hvordan det var å være nyutdannet, sier Holmlimo.

110.000 personer mellom 22 og 61 år har en skolerettet lærerutdanning

(lektor, grunnskolelærer, praktisk-pedagogisk utdanning, faglærer, yrkesfaglærer)

ca 7000 står utenfor arbeidslivet

over 30.000 jobber utenfor skoleverket

Analyse av 2017-tall fra Statistisk sentralbyrå.

«Gje ein mann ei maske, og han vert sitt eigentlege eg.»

The Joker i Batman-filmen «The Dark Knight»

Smittevern

FHI tilrår at ungane vaskar hendene sjeldnare

Desinfeksjon av hendene kan avløyse handvask når hendene ikkje er synleg skitne, heiter det i dei nye råda frå Folkehelseinstituttet.

ILL. FOTO PAAL SVENDSEN

Legar har varsla om at barn no vaskar hendene så ofte at dei blir såre og utsette for infeksjonar. No endrar Folkehelseinstituttet (FHI) vaskeråda sine.

– I verste fall kan vi risikere at handeksem blant barn blomstrar opp under pandemien. Handeksem gjev ikkje berre smerte, det aukar òg faren for infeksjon for barnet, seier generalsekretær Mari Øvergaard i Psoriasis- og eksemforbundet.

Ho har teke saka opp med FHI.

De nye råda er slik:

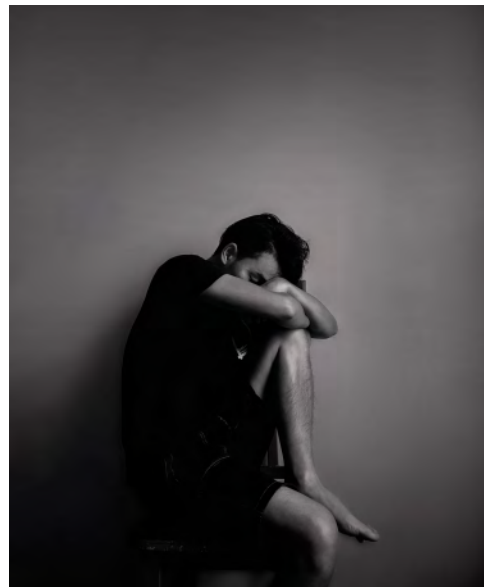
– Desinfeksjon av hendene kan avløyse handvask når hendene ikkje er synleg skitne. Handdesinfeksjon er ofte meir skånsamt for huda enn såpe. Dessutan går det fortare.

– Handvask med lunkent vatn og såpe bør gjerast når elevane kjem til skolen, etter friminutt, når hendene er synleg skitne og alltid etter toalettbesøk.

– Det er ikkje naudsynt med både handvask og handdesinfeksjon samstundes. Ein av delane held.

Ifølgje råda fram til 15. mai skulle barna alltid vaske hendene før dei drog heimanfrå, når dei kom til skole/skolefritidsordning, etter hosting og nysing, etter toalettbesøk, før og etter måltid og etter at dei kom inn frå uteaktivitet, samt ved synleg skitne hender. ©NTB

Etterlatne barn i utlandet

Over halvparten av ungdommane som er blitt etterlatne i utlandet mot si vilje, seier at dei slit psykisk i etterkant med mellom anna minnetap og vanskar med å sove.

ILL. FOTO 52HERTZ, PIXABAY

Tilrår at etterlatne barn får eigen talsperson

Regjeringa har mottatt rapporten «Det var ikke bare ferie» frå ekspertgruppa som har sett på korleis førebyggje og følgje opp barn og unge som blir etterlatne i utlandet mot si vilje. Barn og unge må få betre informasjon om rettane sine, kompetansen til hjelpeapparatet må styrkast og etterlatne barn bør få ein eigen talsperson, er nokre av tilrådingane.

– Å bli sendt ut av landet mot si vilje kan få store konsekvensar for liv og helse. Regjeringa vil auke innsatsen for å førebyggje at dette skjer. No vil vi gå grundig gjennom funna og tilrådingane, seier minister for helse og omsorg Bent Høie (H) i ei pressemelding frå regjeringa.

Rapporten viser at røynsle til dei unge under opphaldet i utlandet varierer mykje. Nokre har vore innesperra på institusjon, andre utsette for fysisk og psykisk vald, mens nokre ikkje har hatt slike opplevingar. Over halvparten av ungdomen seier at dei slit psykisk i ettertid med mellom anna minnetap og vanskar med å sove.

Forskarar og fagfolk frå politiet, utdanningssektoren, integreringsfeltet og helse- og omsorgstenesta har teke del i ekspertgruppa.

Oppvekst

Føresette trur ikkje at barna har teke imot nakenbilde

Undersøkinga «Barn og medium 2020» gjort av Medietilsynet viser at halvparten av norske 13-18-åringar er blitt spurde om å dele nakenbilde. Fire av ti har teke imot slike bilde, ofte frå ukjende personar. Men berre fem prosent av dei føresette med barn i alderen 13-17 år trur at barna deira har teke imot nakenbilde, medan 42 prosent av dei unge seier at dei har teke imot slike bilde. Tolv prosent har sendt eit nakenbilde av seg sjølv til andre.

Medietilsynet har laga ein samtaleguide med råd til familiar om korleis ein skal handtere slike hendingar. Det er ulovleg å sende nakenbilde til nokon som ikkje har gjeve sitt samtykke til det. Seksualiserte bilde skal uansett ikkje sendast til barn under 16 år. Det er heller ikkje lov å ta, ha eller dele slike bilde av nokon under 18 år. Medietilsynet støttar framlegget frå Justis- og beredskapsdepartementet om lovendringar som skal tydeleggjere at det er straffbart å spreie, framstille og skaffe seg krenkjande bilde, og framlegget om å heva straffenivået frå bøter til fengselsstraff for dei organiserte og grovste lovbrota. ©NTB

● Kina

Grillmat ble redningen

Da samfunnet åpnet opp etter pandemi-stenging, nølte foreldre med å sende barna i barnehage. Eier Hei Xiaojuan og hennes ansatte forvandlet derfor barnehagen sin til en grillrestaurant, som de nå lever godt av.

FOTO ROBERT OWEN-WAHL, FREEIMAGES.COM

Eier av og ansatte ved barnehagen Angel Baby i Baoding gjør det nå så godt i grillmat at de ikke lenger står i fare for å miste levebrødet.

Ifølge Hei Xiaojuan, eier av barnehagen, var den omtrent bankerott da barna der ble bedrevet hjem grunnet covid-19. Det melder lokalavisen Orient Today, gjengitt i South China Morning Post.

– Hadde jeg ikke funnet en måte å tjene penger på, ville jeg måttet stenge, sier hun.

Da samfunnet ble gjenåpnet, kunne folk igjen gå ut og spise, men foreldre var restriktive med å sende barna i barnehage igjen. Hei bestemte seg derfor for å forvandle barnehagen til et grillmatsted.

– Vi har plass utendørs, bord og stoler i overflod, lisens for catering og våre ansatte er helserтифициert, sier hun.

Åpningsdagen var sju av de ti bordene reservert, og kundene bare fortsatte å komme.

– Prisene er relativt lave, og mange venner og barns foreldre kommer hit, sier styrer Guo Chun, og legger til at de nå er i stand til å betale

barnehagelærerne full lønn.

En skole i Lishui i Yunnan-provinsen med mer enn 70 ansatte begynte å selge måltider til barn og kinesiske boller i mars. Rektor Gao Zhiying sier hun først syntes det var flaut, men støtten fra venner og familie fikk henne til å fortsette prosjektet.

– Flere og flere kjøper produktene våre. Pengene vi tjener, betaler lønningene, men vi har også økt inntekten vår litt, sier hun.

● Bangladesh

Pedagoger har ikke fått lønn på flere måneder

Barnehagelærere i byen Barishal sør i Bangladesh har bedt regjeringen om økonomisk støtte slik at de kan takle vanskeligheter grunnet covid-19-pandemien. Det skriver landets største engelskspråklige avis i Bangladesh, The Daily Star.

– Et notat er sendt myndighetene 3. mai i e-post, sier Abdus Sobahan Bachchu.

● Hellas

I Hellas etterspør den tyrkiske minoriteten tyrkiskspråklige aktiviteter i barnehagene.

ILL.FOTO YLVA TÖRNGREN

Ønsker tyrkisk i barnehager

Den tyrkiske minoriteten i Hellas krever at undervisning på tyrkisk blir en del av læreplanene for statlige barnehager i regioner der mange tyrkiske muslimer bor, ifølge en felles uttalelse 7. mai. Det melder den tyrkiske dagsavisen The Hürriyet Daily News.

Fordi det greske utdanningsdepartementet planlegger engelsk-aktiviteter i barnehagene neste år, etterspør den tyrkiske minoriteten også tyrkiskspråklige aktiviteter.

I uttalelsen understrekes at det tyrkiske mindretallet har utdanningsautonomi og rettigheter i henhold til Lausanne-traktaten fra 1923 og at utallige barnehager i EU tilbyr tospråklig utdanning.

Hellas innførte obligatorisk barnehage i 2017. Minoritetsbarn deltar i statlige, greskspråklige barnehager. I den greske Vest-Trakia-regionen bor en muslimsk, tyrkisk befolkning på rundt 150.000 mennesker.

Mona Skaaren har vore leiar ved Jåtten skulefritids-ordning sidan 1993. Skulefritidsordninga har gått gjennom store endringar dei siste åra.

Fagleg lyft fekk tilsette til å bli i jobben

Ved Jåtten skole i Stavanger fekk dei faglært personale inn i skulefritidsordninga. No sluttar ingen.

TEKST Heidi Hjorteland Wigestrاند FOTO Marie von Krogh

Det bles friskt, men barna på Jåtten SFO bryr seg meir om å halde planken og stikke av med sigeren i Gaute Bjørheims uoffisielle «Mesternes Mester»-tevling. Kvar post rundt i skulegarden har sine fysiske oppgåver: Frå planken ber det rett bort til 90-graderen inntil mursteinsveggen, før den eine etter den andre må ta ein pust i bakken.

I dag har alle som arbeider ved Jåtten SFO fagutdanning. For åtte år sidan var situasjonen ein heilt annan.

SFO-leiar Mona G. Skaaren sine tilsette kunne gjerne mykje om forskjellige fritidsaktivitetar, men fleire kom til kort når det gjaldt å møte dei ulike emosjonelle behova til kvart enkelt barn, registrerte ho.

– Det kunne vera krevjande for tilsette med bakgrunn frå organisert idrett, der barna er topp motiverte, å møte mangfaldet SFO-barn representerer, forklarar ho.

Gjennomtrekken var på opp mot 30 prosent i året. Kvart år vart nye tilsette lært opp, for så å slutte etter kort tid. Dermed var det å byrje med blanke ark att, gong etter gong.

Vekk med småstillingar

Mona G. Skaaren innsåg at SFO ikkje kunne drivast på same måte lenger. Utsiftinga av tilsette og manglande fagkunnskap skapte ikkje berre hovudbry for leiinga. Foreldre og barn leid òg under uroa.

Skaaren sette seg difor ned med rektor Arne Kristian Espedal for å finna ein måte å få SFO til å bli ein betre og meir interessant stad å vera, både for barna og dei tilsette.

For å få til dette vart alle småstillingar kutta ut.

– Skal ein få dedikerte og dyktige folk, må ein

tilby dei stillingar dei kan leve av, seier rektor Arne Kristian Espedal.

Fleire av stillingane vart gjort kombinerte. I dag har 28 av 30 av dei tilsette ved skulefritidsordninga på Jåtten skole stillingar der dei deler arbeidstida si mellom skule og SFO.

– Lærarar er ikkje best i alt

Budsjettet til rektoren er blodraudt og gjer at skulen ikkje har råd til så mange lærarar.

– Men for meg er det viktig at me har den rette kompetansen til å møte elevane sine samansette sosiale behov. Og då er det ikkje berre lærarar som trengst. Det er mange ting ein pedagogisk medarbeidar frå SFO er betre til å ta seg av enn ein lærar med 60 studiepoeng i matematikk. Ved å styrka SFO har me fått til eit tilbod som langt betre møter elevane som heile menneske, poengterer Arne Kristian Espedal.

Hjertesaka hans har heile tida vore å sjå på skulen og SFO som ei og same sak. Både Arne Kristian Espedal og Mona Skaaren meiner SFO og skule spelar einannan gode gjennom å utfylla kvarandre.

For å komma dit var det ikkje nok å berre auka stillingane. Skulle dei vaksne bli betre på å møte og forstå barnas ulike kjensler og åtferd på ein varm, trygg og inkluderande måte, måtte ein ha meir kompetanse i botn, innsåg Arne Kristian Espedal og Mona G. Skaaren.

Tilbod om fagbrev

Nye tilsette blei difor rekrutterte blant folk med høgskule, slik som barnevernspedagogar, spesialpedagogar, lærarar og sosionomar. Ufaglærte tilsette fekk tilbod om å ta fagbrev i barne- og ungdomsarbeid på jobb. I løpet av åtte år har alle >

dei 15 ufaglærte tatt denne utfordringa. Difor har alle 30 tilsette ved skulefritidsordninga no formell kompetanse.

Eit felles stammespråk

– Samtidig som me satsa på å auka kunnskapen på individnivå, var det viktig for oss å profesjonalisera heile organisasjonen og laga ein kollegial praksis, slik at ikkje enkeltpersonar avgjer korleis ein løysar oppgåver og utfordringar. Me sette klare krav til kva ein vaksen på SFO skal kunna. Det har gjort at me har fått eit profesjonalisert stammespråk oss vaksne imellom. Når ein tilsett påpeiker at eit barn er ute av toleransevindaugst sitt, skjønar alle kollegaene kva vedkommande meiner. Slik har me samstundes òg skapt ein kultur kor dei tilsette stadig ønsker å skaffa seg meir kunnskap, fortel ho.

I eit anna hjørne på den romslege skuletomta har ein gjeng sett seg ned med heimelaga krit, blanda saman av maisenna og konditorfarge. Martine Yri hjelper til med fargetuber og blandingsforhold, og snart kan barna skriva og teikna i alle slags fargar, rett på bakken.

– Det auka kunnskapsnivået og medvitnet om korleis ein oppfører seg, har naturlegvis kome barna til gode, men òg gjort dei tilsette mykje meir stolte av yrket sitt. Me har fått ein annan kultur og lagånd på jobb. Gleda ved å læra og stadig utvikla seg gjer at folk byter arbeid i langt mindre grad enn før, fortel Mona G. Skaaren.

Det er sju år sidan det sist var ei ledig stilling ved SFO på Jåtten skole.

Slutt på lange møte

Drepande kjedelege og langdryge møte kan òg leggja ein dempar på motivasjonen for å jobba ein stad. Difor har ein røska opp i møtekulturen ved skulen. Alle møte er strippa ned på tid og held seg strengt til oppsett tema.

Omlegginga av SFO på Jåtten har naturlegvis gitt

resultat også blant foreldre og barn. Foreldreundersøkingar fortel om barn som stortrivst og om nøgde foreldre. Det at nesten alle elevane på Jåtten skole brukar SFO, seier òg sitt.

På fotballbanen til Hinna Fotball har elevane endå meir boltreplass. Her er mål og kunstgras nok til alle som vil. I dag set baseleiar Ingrid Olausen barna i aktivitet; ein litt meir fysisk variant av «stein, saks, papir» og «har'n».

– Eiga utdanning for SFO-tilsette

– Det er på høg tid at Norge får ei eiga utdanning innan SFO-fag, slik dei andre nordiske landa har, seier Mona G. Skaaren.

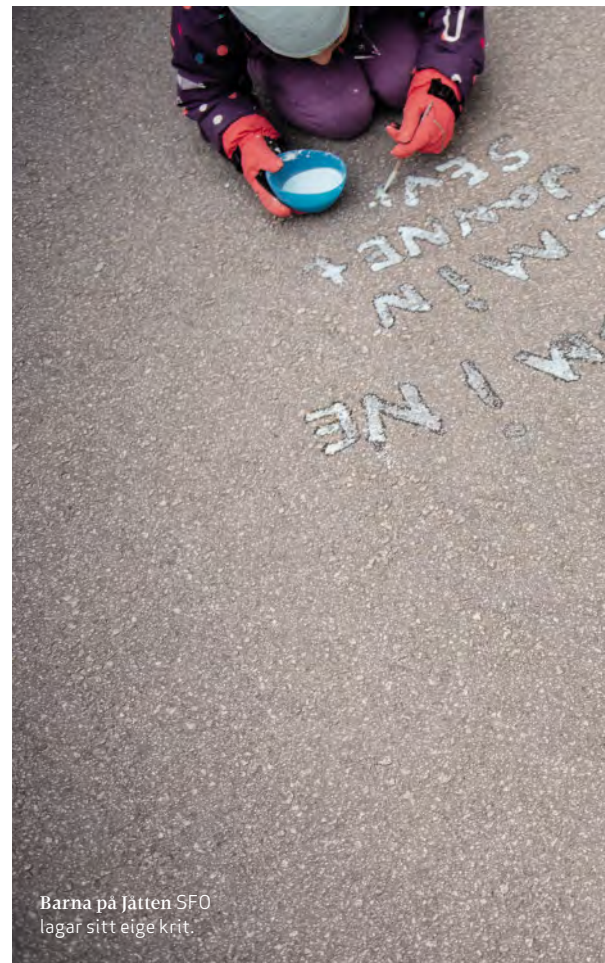
SFO-leiaren håpar dei nye nasjonale retningslinjene for SFO som er under arbeid, vil føra til at ei slik fagutdanning kjem på plass.

Statssekretær i Kunnskapsdepartementet, Anja Johansen (V), svarar slik på Skaarens ønske:

– Nøkkelen til betre kvalitet ligg hjå dei tilsette. Eg er svært positiv til at det blir stilt høgare krav om kompetanse hjå leiarar og tilsette i SFO. I dag er det ikkje eigne kompetansekrav for dei. Det er bra med mangfald blant dei som jobbar i SFO, og mange ulike kompetansar kan komme til nytte. Det er kommunane, som eigar og arbeidsgjevar, som skal vurdere kva behov dei har. Dersom det er trong for det, kan universitet og høgskular oppretta studietilbod for vidareutdanning.

I dag er kvaliteten på skulefritidstilboda rundt om i Norge svært ulik. Pris, rammer, innhald, organisering, bemanning og kompetanse blant dei tilsette i SFO varierer mykje.

Forskjellane kan endåtil vera store mellom skular i same kommune, viser ei nasjonal kartlegging. Den nye, nasjonale rammeplanen for SFO skal vera på plass til skulestart i august 2021. Vona er at dette vil sikra alle barn i by og bygd i Norge eit meir likeverdig SFO-tilbod av høg kvalitet.

Barna på Jåtten SFO lagar sitt eige krit.

– På høg tid at SF

Den felles oppstramminga av skulefritidsordninga i Norge kjem ikkje ein dag for tidleg, seier Terje Wiik, leiar i Nettverket for SFO.

Nettverket har spelt inn åtte punkt dei meiner er eit minimum i denne rammeplanen. Eit av krava handlar om kompetanse hjå personalet som Nettverket for SFO, til liks med Jåtten skole, meiner har mykje å seie for kvaliteten og gjennomtrekken blant tilsette.

– Auka kompetanse får ned sjukefråværet og gjer at folk blir stolte av yrket sitt, seier Wiik.

Han er også med i Utdanningsdirektoratet si referansegruppe for dette arbeidet. Fristen for å komma med høringsuttalar til rammeplanen er sett til 1. desember i år.

– Det er gledeleg at ei fersk stortingsmelding gjev SFO mykje plass. Å få sett SFO sin aktivitet inn i rammer vil bli eit viktig verktøy for rektorar og SFO-leiarar framover, meiner Wiik.

– Sjølv var eg i fjor og forfjor på ein storstilt turné landet rundt. Då besøkte eg heile 227 SFO-ar fordelt på 97 kommunar. Eg var over ein time på kvar stad. Her fekk eg med eigne auge sjå at kvaliteten på SFO er svært ulik frå stad til stad.

Terje Wiik registrerte at det er stor forskjell

Ingrid H. Olausen omringa av Kornelius og Aurora.

SFO får felles krav

mellom korleis kommunane legg til rette for å kunne levere gode SFO-tenester. Han fann ut at det blir gjort godt arbeid, sjølv om ikkje alle skulane gir eit like tilfredsstillande SFO-tilbod.

– Mange kommunar har laga rammeplanar som blir reviderte regelmessig. Dei tilsette ser fram til å få dei nasjonale rammene på plass, fordi dette vil gjere det enklare for alle skular å få tatt grep og sikre god styring av skulefritidsordninga.

– Utdanning får ned sjukefråværet

Wiik fortel at utskiftinga av tilsette i SFO også varierer mykje. Ofte er det enklare å ha eit stabilt personale over tid i dei mindre kommunane enn i byane. Men det finst unntak. Terje Wiik trekker spesielt fram Trondheim som ein kommune med lite gjennomtrekk blant sine SFO-tilsette.

I Oslo heiter skulefritidsordninga Aktivitets-skole (AKS). Her er utskiftinga stor, gjerne mellom 20 og 50 prosent.

– Dette trur eg heng saman med at dette tilbodet er meir kursbasert. Det betyr at ein ofte leiger inn ulike kurshaldarar nokre timar per veka. Det skaper mindre kontinuitet i staben når færre har ansvar for heilskapen, påpeiker Terje Wiik.

– Kor stor del av dei tilsette som har utdanning

– Auka kompetanse får ned sjukefråværet og gjer at folk blir stolte av yrket sitt, seier Terje Wiik, leiar i Nettverket for SFO.

FOTO PRIVAT

og storleiken på stillingane påverkar heilt klart kor mange som sluttar. I kommunar som legg til rette for vidareutdanning, merkar dei at dei får ein meir stabil arbeidsstokk som er mindre sjuke, enn kommunar som ikkje oppfordrar SFO-tilsette til å ta fagbrev eller anna vidareutdanning, forklarar nettverksleiaren.

Kvaliteten på SFO blir òg påverka av kor mykje tid SFO-leiaren har til å leie og tenke på fagleg utvikling.

– No er det opp til kvar enkelt SFO om leiinga har eller tek seg denne tida. Dei SFO-ane som lukkast best, lagar seg konkrete mål om kva dei skal vera gode til. Deretter set dei av tid til fagleg påfyll i tråd med målsettingane, seier Terje Wiik.

● Skulefritidsordning

I dag går omlag 150.000 barn i skulefritidsordning i Noreg.

21 prosent av dei tilsette har andre fagbrev eller studiespesialiserande studieretning. Rundt 9 prosent har pedagogisk utdanning. Til saman har 58 prosent vidaregåande skule eller lågare utdanning. 10 prosent opplyser i SFO-evalueringa frå 2018 at dei ikkje har fullført vidaregåande.

38 prosent av dei tilsette har jobba eit til fem år i SFO, 14 prosent 16 år eller meir.

Stortingsmeldinga «Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO» gir føringar for kva rammeplanen for SFO bør innehalde. Område som blir løfta fram, er lek, kultur, fritidsaktivitetar, fysisk aktivitet, måltidsglede, inkluderande SFO og kvalitetsutvikling. Stortinget behandla meldinga 24. april.

Kjelder: Nasjonal evaluering av skulefritidsordningen i Norge. Lek, læring og ikke-pedagogikk for alle frå 2018, Grunnskolens Informasjonssystem (GSI) og Utdanningsdirektoratet.

Stikkprøvar frå nokre kommunar:

BERGEN: Kommunen har berre tal som viser kor mange barne- og ungdomsarbeidarar byrådsavdelinga (barnehage, skule og SFO) har samla sett, og ikkje tal for SFO isolert. For assistentar er det derimot eigen stillingskode for dei som er i SFO, og i fjor var det 203 årsverk, medrekna gruppeleiar utan fagbrev. Til samanlikning utgjorde assistentane og gruppeleiarane utan fagbrev 211 årsverk for fire år sidan, opplyser Byrådsavdeling for barnehage, skule og idrett.

VINDAFJORD I ROGALAND: Tilsette arbeider i gjennomsnitt 11,8 år i SFO. Om lag 62 prosent av dei tilsette har fagutdanning.

RAKKESTAD I VIKEN: Ved skulefritidsordninga i Rakkestad kommune har 50 prosent anten fagbrev eller høgskuleutdanning. Ifølgje kommunen har berre ein slutta dei siste fem åra. Dei andre som har slutta, har gått av med anten pensjon eller uføretrygd.

STAVANGER: Talet årsverk for fast tilsette i stillingar med krav til utdanning innan SFO har auka frå 60 i 2016 til 82 i 2020.

OSLO: I slutten av 2019 arbeidde 2667 tilsette i Aktivitetsskolen. Av desse var 28 prosent nytilsette i løpet av året.

HJELMELAND I ROGALAND: Rundt 90 prosent av dei tilsette har fagutdanning. Kommunen har auka kompetansekrava dei siste åra, og tilsette kan få støtte til å ta fagbrev.

SULDAL I ROGALAND: Dei tilsette i SFO Suldal har i snitt 26 års erfaring. Så godt som alle SFO-tilsette i kommunen har fagutdanning.

– Som å gå over Hardangervidda

– Litt som å gå over Hardangervidda uten å vite hva ei vidde er, sier Vetle Vestad etter tre år på barnehagelærerstudiet. Han synes pensum var enormt og noen fag lite relevante.

TEKST Kari Oliv Vedvik | kov@utdanningsnytt.no

FOTO Joakim S. Enger

Tanken på å slutte har vært der mange, veldig mange ganger, men den store knekken kom andreåret, forteller studenten ved Universitetet i Sørøst-Norge.

– Hva var det som var så vanskelig?

– Flere av fagene vi hadde, føltes så lite relevante og uinteressante. Pensumet var enormt og virket helt uoverkommelig, sier Vetle Velstad.

– Hva kunne vært bedre?

– Jeg skulle ønske at vi hadde hatt flere fag som en kunne se nytten av som yrkesutøver. Blant annet hadde vi et prosjekt der jeg følte at jeg satt tre uker i en pappeske med et triangel. Det føler jeg ikke at jeg kan bruke til noe, sier Vetle.

Han sjekket om det var mulig å skifte studieretning, men det viste seg vanskelig.

Møtte opp med ærefrykt

Vi har satt oss ned på en stille campus som nærmest er tømt for studenter og ansatte. Vetle er innom for å hente ting på studenthybelen som ligger rett ved siden av campusen på Bakkenteigen. I tre år har Vetle tråkket rundt her, men også tilbrakt tid i de to nærliggende byene Horten og Tønsberg. Det sosiale med studentlivet har gjort at han har holdt ut, på et vis.

– Jeg er god til å være student, ikke så god til å studere.

Første gang vi traff hverandre, var her på campus. Høsten 2017 gikk vi rundt og ble kjent med studiestedet og alle studentene han skulle gå sammen med.

– Jeg husker at jeg hadde litt ærefrykt. Det å

studere virket så seriøst. Men det skulle vise seg at skippertaksmetoden fungerte også på høyere utdanning.

Flere av dem som startet sammen med ham, har sluttet.

– Den gangen var vi sju eller åtte gutter på studiet. Halvparten har falt fra. Jeg vet ikke hvor mange av jentene som har sluttet underveis, men en del er det, sier Vetle.

Deler av praksis på hjemmekontor

For å få godkjent utdanningen må en ha null fravær under praksis. Denne våren, som ble så annerledes for alle, ble deler av Vetles praksis gjennomført på hjemmekontor.

– Heldigvis fikk jeg godkjent den perioden også.

I løpet av disse tre årene har Vetle vært ute i praksis hvert år.

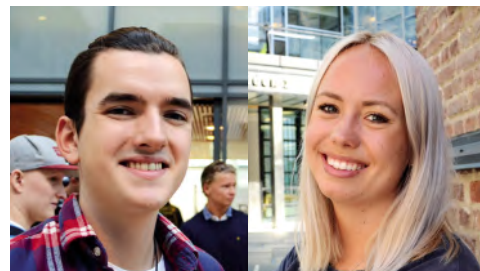
– Det har også vært vekslende hvordan studentene brukes i praksis. Noen steder har de ansatte ved praksisstedene full forståelse for at vi er studenter og der for å lære, mens andre steder behandles du som vikar.

Men våren ble ekstra trasig for Vetle. Han ble nødt til å være nærmest helt avskåret fra omverdenen.

Smittefaren

Hans kjære mormor hadde kreft og var veldig syk.

– Jeg tok ikke sjansen på å bli smittet og kanskje være den som smittet henne. Hun ble ikke smittet av viruset, men dessverre døde hun allikevel, forteller Vetle.

Veien mot ferdig lærer

> Utdanning har avtalt med to lærerstudenter å følge dem gjennom hele studieløpet.

> Med ujevne mellomrom har vi truffet Vetle Velstad og Ida Groven for å høre om studentlivet fra innsiden.

– **Jeg er** glad for at jeg gjennomførte. Det kan jo hende jeg jobber i barnehage en gang i fremtiden. Det er et viktig yrke, men en må trives der en jobber, sier Vetle Vestad.

Han har klart å levere bacheloroppgaven. Men han fikk ikke tak i de bøkene han trengte fra biblioteket som var stengt, og med alle bekymringene på hjemmebane har han en dårlig følelse. Da vi treffer ham, har ikke sensuren kommet. Han vet det er like rundt hjørnet.

– Jeg har hørt om flere som ikke har fått bestått, så for å bli ferdig er det avgjørende at den blir godkjent.

– *Har du noen tips til dem som skal begynne å studere?*

– Engasjer deg i studentarbeid. Jeg var kro- og festivalansvarlig. Det var veldig gøy, og jeg laget mange arrangementer. Jeg vurderte å starte egen bedrift for å lage arrangementer, men det rakk jeg heldigvis ikke før koronakrisen slo til.

– **Et tungt studium**

– Jeg er glad for at jeg gjennomførte. For alt jeg vet kan det jo hende jeg jobber i barnehage en gang i fremtiden. Jeg har jo jobbet i barnehage og hatt det fint også. Det er et viktig yrke, men en må trives der en jobber, sier Vetle.

Han sier han nok ikke hadde begynt på dette studiet hvis han hadde visst hvor tungt det kom til å bli: – Det er litt som å gå over Hardangervidda uten å vite hva ei vidde er.

Det er også noe Vetle har gjort. I fjor sommer ble han med noen kompiser som skulle krysse Hardangervidda.

– Jeg hadde ikke peiling. Det var beintøft med opptil 13 timers dagsetapper. I år skal vi gå Femundsmarka, det er i hvert fall ikke ei vidde.

Vetle har bevist at han kan gjennomføre selv om det virker tøft underveis. Er han ferdig med å studere?

– Nei da. Til høsten begynner jeg på prosjektledelse i Oslo.

Siste oppdatering før trykk er at Vetle strøk på bacheloroppgaven. Han leverer en ny til høsten.

Studiestedet er spurt om de vil kommentere Vetle Vestads uttalelser om studiet, men de har ikke svart på henvendelsene.

› Se også hovedsaken om lærerutdanning side 10–17.

«Jeg skulle ønske at vi hadde hatt flere fag som en kunne se nytten av som yrkesutøver.»

Vetle Vestad

● Guri Melby (39)

Bakgrunn:

Mastergrad i nordisk språk og praktisk-pedagogisk utdanning fra Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU). Ett år som lektor i videregående skole, senere flere år i lærerutdanningen. Rådgiver ved Nasjonalt senter for skriveforskning og skriveopplæring og i Kunnskapsdepartementet. Styreleder i Språkrådet fra 2016 til 2018.

Aktuell:

Ble kunnskaps- og integreringsminister da Trine Skei Grande (V) plutselig trakk seg som statsråd i mars i år. Mange trekker fram Melby som en av de sterkeste kandidatene til å bli ny leder av Venstre.

Hun vil ha frihetsreform i videregående skole og vil ikke love mer bemanning i barnehagene. Endelig får Guri Melby snakke om noe annet enn koronaviruset.

TEKST Jørgen Jelstad | jj@utdanningsnytt.no FOTO Joakim S. Enger

Venstres Guri Melby fikk en brå start som kunnskaps- og integreringsminister 13. mars. Hun skulle håndtere intet mindre enn en krise. Her besøker hun Luhre skole i Lørenskog 28. mai for å høre om koronatiden og om hvordan de ser for seg skolestart til høsten.

il
len»

Hun begynte en fredag den trettende. Oslo var blitt en filmklisje, en sånn by man ser i zombiefilmer. Guri Melby hadde lusket rundt i øde butikker for å finne en ny kjole. Nå sto hun på en nesten tom slottsplass. Skuet nedover pandemiens Karl Johan.

– Det var en dyster stemning overalt, nesten litt dommedagsfølelse, sier Melby.

Statsministeren sto ved hennes side og smilte hjertelig. Dagen før hadde Erna Solberg stengt landet.

– Det var blanda følelser den dagen, sier Melby. «Hva er ditt politiske prosjekt?» «Hva brenner du for?» «Hvem er du?»

Det var ikke sånne spørsmål Venstre-politikerne fikk da hun brått begynte som kunnskaps- og integreringsminister midt i mars. Det var ingen tvil om hva hun skulle gjøre. Hun skulle håndtere en krise. Bidra til å nedkjempe en usynlig fiende som ikke kunne vedtas til døde eller debatteres i hjel.

– Jeg tror fredag 13. mars var veldig spesiell for

veldig mange. For lærere som plutselig ikke kunne ta imot elevene sine lenger, og for meg som skulle bli statsråd, sier hun nøkternt.

Drømmejobben

Hun er utdannet lærer, så utdanningspolitikk har selvsagt vært blant hjertesakene i årevis. Nå hadde hun fått drømmejobben. Så var pandemi alt som sto i hodet.

– Etter en stund, litt utpå fredagen, kjente jeg >

At 25 til 30 prosent av elevene i videregående skole ikke greier å fullføre, er noe Guri Melby håper å få gjort noe med.

likevel på en glede over å få denne jobben, sier Melby.

Tross alt liker hun å kunne bidra med sitt.

– Jeg tror mange har kjent på det den siste tiden, at det er godt å kunne være med og bidra i en krisesituasjon. Å få gjøre sitt beste for at det skal gå så bra som mulig. Jeg synes det er fint å ha fått lov til det, sier Melby.

Nå skal hun imidlertid få noen av spørsmålene hun ennå ikke har fått svart så mye på. Hva vil hun egentlig med den makten hun har fått?

Ønsker frihetsreform i videregående

I et pandemirigga kunnskapsdepartement står stolene med to meters avstand, klare for morgenmøter. Guri Melby kommer alene i heisen. Hun forsvinner innom kontoret, før hun rusler inn i et stort, ærverdig rom med bokhyller langs veggene, mørkt treverk og ugjennomsiktige vinduer.

– Den store saken jeg håper å få satt litt preg på i året som kommer, begynner hun.

Hun har blitt bedt om å velge seg én skolesak hun har mest lyst til å få gjort noe med i sin periode som statsråd. Hun tenker ikke lenge.

– Det er å fornye videregående opplæring på en sann måte at flere fullfører og består, sier Melby.

Regjeringen var så vidt i gang med en ny stortingsmelding om videregående da koronaviruset dultet til verden og alt liksom ramlet litt sammen. Som en del av krisetiltakene har regjeringen foreslått å bruke 846 millioner kroner på tiltak i videregående opplæring for å demme opp for noen av de negative konsekvensene av pandemien.

Nå vil Melby gyve løs på stortingsmeldingen igjen, eller ha «fullt trøkk på det framover», som hun sier. Planen er at den skal legges frem for Stor-

tinget om ett år. Hun vil gjøre videregående enda mer relevant for videre studier og arbeid.

– I arbeidet med ny stortingsmelding ønsker jeg å gi elevene mer valgfrihet. En frihetsreform i videregående opplæring som gir elevene større styring over den utdanningen de skal ta, sier Melby.

Hun mener regjeringen allerede har tatt noen gode grep for resten av skoleløpet, med fagfornyelsen og stortingsmeldingen om tidlig innsats som hun mener har gitt gode verktøy på akkurat det feltet.

– Der det gjenstår noe, er i videregående. Den har vært relativt uendret siden 1997, og vi må tenke nytt. Vi har klart å øke gjennomføringsgraden fra 70 til 75 prosent, men vi kan ikke leve med at 25 til 30 prosent av elevene ikke greier å fullføre, sier Melby.

– Ikke bare bemanning som betyr noe

Over til barnehage: Hvilken sak vil hun helst sette sitt preg på der?

– Det viktigste nå er kvalitet. Det har vært veldig fokus på bemanning, og det er innført en bemanningsnorm, noe jeg mener var helt riktig. Det betyr også at bemanningen har økt de siste årene, og alle ser at det er viktig. Men det er også viktig at vi begynner å snakke om kvalitet, sier Melby.

Det er så man hører det skjærer i ørene hos mange av landets barnehagelærere, hvor nettopp bemanning har vært det store diskusjonstemaet de siste årene. I en spørreundersøkelse blant barnehagestyrere og eiere fra tidligere i år, viste det seg at kun én av seks barnehager hadde bemanning etter bemanningsnormen hele barnehagedagen. Hver tredje barnehage hadde under tre timer hver dag med full bemanning.

– Hvorfor er den bemanningen bra nok?

– Jeg har ikke sagt at den er det, men jeg har sagt at de siste årene har vi hatt en kraftig satsing på bemanning. Vi har brukt flere hundre millioner kroner på å øke bemanningen i barnehagene. Det har vi gjort fordi det har vært viktig. Det er ikke tvil om at det har noe å si hvor mange som er på jobb til enhver tid. Men jeg tror også det er viktig å si at det ikke er den eneste faktoren som betyr noe. På samme måte som i skolen, sier Melby.

Ingen bemanningsnorm hele åpningstiden

Hun snakker heller om å sikre en god grunnutdanning for de ansatte, kompetanseheving og mer utvikling av det faglige profesjonsfellesskapet i barnehagene.

– Nå stiller vi krav om at det skal være flere pedagoger. Det er et godt grunnlag for å utvikle mer profesjonsfellesskap i barnehagen, sier hun.

Hun er rask til å legge til at normene er minstekrav, og at det finnes barnehageeiere som bør prioritere å ansette flere folk enn de er pålagt.

– Nå blir det interessant å få mer erfaring med hvordan bemanningsnormen fungerer før vi eventuelt skal ta nye grep med bemanning. Den har tross alt virket i relativt kort tid.

– Du kan ikke love barnehagelærerne at bemanning kommer til å være fremst i panna framover når du vil utvikle barnehagene?

– Nei, ikke i form av antall ansatte. Men å sørge for at de ansatte har gode rammer for å gjøre jobben sin godt, er kjempeviktig, sier Melby.

Hun er ikke enig i kravet fra mange barnehagelærere om at bemanningsnormen må gjelde hele åpningstiden.

– Jeg mener det blir feil å si at vi skal ha samme

«Lærere er voksenpersoner som ser deg på en litt annen måte enn foreldrene dine.»

tetthet av voksne absolutt hele dagen, for det er ikke like mange barn i barnehagen hele dagen.

Noen mulige begrensninger for foreldrene

Koronatiltakene har gjort at barnehagene har blitt tvunget til omorganisering: små grupper, klarere rammer for dagen og mer oversiktlige forhold. Men det har forutsatt kortere åpningstider. Melby tror man i noen barnehager har fått øynene opp for at det kanskje finnes alternative måter å organisere hverdagen på.

– Barnehagene kan ikke ha den type små grupper i hele åpningstiden, men kanskje kan de ha det i større grad enn i dag, sier Melby.

Hun er heller ikke fremmed for å diskutere om foreldrene bør akseptere noen begrensninger.

– I kjølvannet av korona er det verdt å stille seg spørsmålet om hvor mye fleksibilitet foreldre skal kunne forvente. Det kan godt være at mange foreldre hadde tålt å ha mer faste avtaler med levering og henting, for eksempel. Kanskje det da hadde blitt lettere for barnehagene å disponere personalet på en god måte, sier Melby.

– *Tror du det faller i god jord hos arbeidsgiversiden?*

– Helt sikkert ikke, sier hun og ler.

Flinkis

Melby er fra Orkdal i Trøndelag. Hun har lang

fartstid fra lokalpolitikken, har sittet i kommunestyret i Orkdal og senere Trondheim. Hun var byråd for miljø og samferdsel i Oslo fra 2013 til 2015, og tidligere har hun også jobbet flere år i lærerutdanningen, både i Trondheim og Oslo.

Som barn syntes hun skole var kjempeartig.

– Jeg var nok litt flinkis.

– *Var lærerne viktige for deg?*

– Ja, mange lærere har betydd mye for meg. Senest i helga, da jeg var hjemme i Orkdal, møtte jeg en gammel tysklærer.

De slo av en lang prat. Det er jo heller ikke hver dag lærere treffer på gamle elever som er blitt skolesjefen over alle skolesjefer.

– Jeg har alltid opplevd at lærere har vært viktige voksenpersoner i tillegg til mine foreldre. De er voksenpersoner som ser deg på en litt annen måte enn foreldrene dine, sier Melby.

Hun tror lærere skal være bevisste på at de er utrolig viktige for mange elever.

– Det er ikke sikkert elevene uttrykker det, men jeg hører om lærere som får brev mange år etterpå fra elever som forteller hvor mye de betydde, uten at læreren hadde skjont det selv. Det gjør det veldig fint å være lærer, men også litt skummelt, sier Melby.

Språkbevisst

Hun er selv utdannet med en mastergrad i nordisk fra NTNU, hvor masteroppgaven handlet om

dialektbruken i humorserien «Team Antonsen».

– Ja, hvor kommer det fra, sier Melby når hun blir spurt om språkinteressen.

– Jeg har alltid tenkt at språk er en utrolig viktig del av det å være menneske. Språket vi bruker, sier så mye om oss, sier hun.

Mange ser på språk som kun en måte å kommunisere mest mulig effektivt på.

– Da er det veldig pussig at vi for eksempel velger å snakke forskjellig dialekt. Det gjør det ikke enklere å forstå hverandre, så hvorfor gjør vi det? Det er veldig spennende, sier hun på trøndermål.

– *Er du opptatt av språk når du kommuniserer som politiker?*

– Ja, vi politikere bruker ofte et språk som er vanskelig å forstå. Jeg jobber hardt for å unngå det, sier hun.

Hun viser til at hun som kunnskapsminister for eksempel skal kommunisere til både lærere og foreldre.

– Snakker jeg om fagfornyelsen til lærere, skjønner alle hva jeg snakker om. Men det er ikke alle foreldre som vet hva det er for noe. Å bruke språket på en måte som inkluderer alle, er krevende, men det er også noe av det viktigste vi politikere gjør, sier hun.

Ingen detaljstyrer

– *Hvordan kommer lærerne til å merke at Guri Melby har vært kunnskapsminister?*

– Jeg håper de opplever en kunnskapsminister som lytter til dem. En som forstår en del av deres situasjon. Men som også forstår at det er mye jeg ikke forstår.

Selv rakk hun kun å være lærer i videregående i ett år før hun gikk over til å jobbe i lærerutdanningen.

– Jeg føler jeg har et visst innblikk i lærergjeringen. Målet mitt er å være tydelig på hva som er viktig i skolen. Jeg har selv jobbet mye med grunnopplæring og grunnleggende ferdigheter. Lesing, skriving og regning. Det er bunnplassen elevene må ha med seg. Det har jeg tenkt å snakke en god del om framover, sier Melby.

Til slutt trekker hun fram noe som for henne åpenbart er et fyord. Detaljstyring.

– Jeg liker ikke når politikere skal vedta én times fysisk aktivitet, vedta skolelunsj, vedta leksefri, sånne ting. Det blir helt feil når politikere detaljstyrer skolen. Det er lærerne selv, sammen med skoleledelsen, de beste til å finne ut av.

Hun mener hennes jobb er å peke ut noen tydelige mål.

– Vi skal sørge for å gi lærerne den kompetansen de trenger. Det er lærerne, som fagfolk, som skal drive utviklingen i norsk skole framover. Jeg håper å gi dem tilliten de fortjener til å være med å forme norsk skole selv, avslutter Melby.

Som barn syntes Guri Melby skole var kjempeartig. – Jeg var nok litt flinkis, sier hun. Her er hun sammen med blant andre ordfører i Lørenskog, Ragnhild Bergheim (nr. 2 fra venstre), og rektor ved Luhr skole, Leif Arne Eggen, til høyre.

Petit

Hilde Eskild

Tilbakeblikk

For 50 år siden

Han Suyin:
Kina i år 2001

ILL. FOTO RICHLEGG/ISTOCK

«Jeg skal henge opp et kart over hele verden. Så skal jeg sette tegnestifter i alle stedene jeg har vært. Men først må jeg reise til hjørnene av kartet, slik at jeg får det til å henge på veggen.»

Hilde Eskild

lærer, forfatter og forteller

FOTO SONDRÉ TRANSETH

Jeg lo godt og lenge av denne absurde uttalelsen. Hvem det enn var som sa det, mente nok ikke vedkommende at det skulle tolkes noe særlig. Likevel gikk jeg i gang. Jeg kom nemlig til å tenke på at det er akkurat det jeg har gjort i det siste. Jeg har reist til hjørnene for å få verden til å henge oppe. Før koronakrisen hadde jeg aldri vært i et nettmøte. Jeg visste det fantes, men så lenge jeg ikke trengte det, brydde jeg meg ikke.

Der har du mitt forhold til elektronikk. Jeg lærer ting når jeg må, og så er jeg glad for at jeg kan det. Men jeg setter meg ikke ned og finner ut av ting. Jeg vil at andre (les: min mann) skal forstå og forklare. Nye elektroniske innretninger er langt ute i hjørnene av verdenskartet mitt. Men i det siste har de hjulpet meg til å holde verden oppe.

For en stor del av min verden er jo elevene mine, kollegene mine og fortellerjobben min. Da elevene forsvant for uendelig mange uker siden, var det sensasjonelt. Verden var hudløs, og vi listet oss rundt den første tiden. Så reiste vi til hjørnene og festet tegnestiftene. Jeg ble blant annet guidet rundt i Lillesand av elevene mine. De viste sine blide ansikter og isen de hadde kjøpt. De pratet i vei på mer eller mindre haltende engelsk og hadde

gjort til dels svært originale valg av bygninger og steder.

Da vi kolleger «møttes» for første gang, ble vi sånn halvvegs skolert av en kollegas ekte-mann som hang over skulderen hennes og viste oss. Så satte han i gang en bråkete kaffemaskin i bakgrunnen. Da gikk det litt i stå. Alle satt i hvert sitt hus og ropte: Hva er den lyden!? En kollega kjeftet på sønnen, midt i personalmøtet, fordi han hadde tatt enda en is. Vi lærte etter hvert å skru av mikrofonene og lytte til rektor.

Jeg hadde fortellerkurs i ni land på en gang. Med 60 ungdommer. De satt i Norge, Kenya, Tanzania, Uganda, Madagaskar, Nepal, Hongkong, Colombia og Brasil og lyttet til meg. Noen gjespet litt fordi klokken var seks om morgenen i deres land. De jobbet fantastisk bra og stilte kloke spørsmål. Jeg er stolt og varm i hjertet ennå.

Dessuten synes jeg at jeg kan sette mange tegnestifter i verdenskartet – i tillegg til dem i hjørnene.

«Vi lærte etter hvert å skru av mikrofonene.»

Den Høge Skolen
nr. 11/1970

For 25 år siden

Håper å kunne
ta klærne av

Førskolelærerne i Kristiansand tar humør og kreativitet i bruk i streiken. Utkledt som herrer med stresskoffert og dress, spaserte de to og to, pent i rekke, gjennom Kristiansand sentrum. Budskapet på parolene var ikke til å misforstå: «Må vi se ut som menn for å tjene som menn?», «Lønnsmessig likestilling – bare ord.» «Like-lønn = Rettferdig lønn.» «Var barn en maskin, var vel lønna vår fin?»

Norsk Førskolelærerblad
nr. 20/1995

Fotografiske
tilbakeblikk
fra skole og
barnehage.

Eit freistande sveinestykke

1941: Trass krevjande krisetider: Sveineprøva er i boks. Ole Elling Heidenstrøm kan endeleg kalle seg konditor etter ei vellukka avslutning av læretida ved Kringla konditori i Lysholmgården i Trondheim. Og nærare åtti år seinare kan vi framleis la oss freiste og imponere av sveinestykket, skapt i ei tid då det kunne vere langt mellom søtsakene.

FOTO SCHRØDER/SVERRESBORG TRØNDELAG MUSEUM TEKST HARALD F. WOLLEBÆK

Bøker

 Aktuell bok ANMELDT AV Turi Pålerud

Evidensbaserte programmer og lærernes metodeansvar

Hva skjer i skoler og barnehager når evidensbaserte programmer skal implementeres?

Monica Seland har skrevet en bok om hvordan programmet «De utrolige årene» blir brukt i norske barnehager. Med denne boka plasserer hun seg midt i en heftig debatt om evidensbaserte programmer og læreres metodeansvar. Men dette er ikke en debattbok. Jeg ville ha likt å lese denne boka sammen med studenter – gjerne en blanding av barnehage- og grunnskolelærerstudenter.

Stemmer fra praksisfeltet

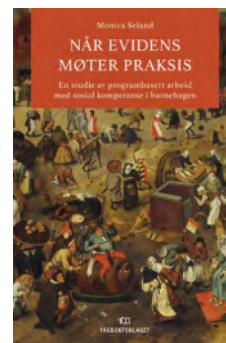
Boka presenterer forfatterens egen forskning, som inkluderer feltarbeid i seks barnehager, hvor hun blant annet har observert og intervjuet ansatte og barn. Seland bruker store deler av boka til å formidle og kommentere deres erfaringer. Vi møter både entusiaster og kritikere av programmet. Seland prosjekt er åpenbart ikke å tilkjenne sine egne meninger om programmet, men disse lar seg likevel ikke kamuflere. Derfor er det bra at hun tidlig i boka gjør rede for sin posisjon, som kritisk til programmet, men nysgjerrig på hvordan det blir brukt. Vi slipper å lete etter forfatterens standpunkt og kan heller konsentrere oss om å forstå barnehagelærere som bruker programmet, eller som har valgt å la være.

Det ligger en utfordring i å formidle andres refleksjoner, eller mangel på refleksjon, på en måte som ivaretar informantens verdighet. Vi vet at det er stor ulikeverdighet mellom forskerens posisjon og kunnskap, og intervjuobjektets. Seland publiserer deler av intervjuer med barnehagelærere og barn. Dette materialet bærer framstillingen gjennom hele boka, og det bringer oss nær praksis. Når dette hovedsakelig skjer på en god måte, er det kanskje takket være Seland kunnskap om praksis, og hennes respekt for praktikerne. For selv om jeg som leser noen ganger sukker litt over refleksjoner som ikke «henger sammen», er det også mange av informantene som gjør det mer begripelig for meg hvordan programmet kan ha tilhengere.

Hva boka kan bidra med

Det er flere gode grunner til at denne boka bør leses i lærerutdanningene. Og jeg mener den er minst like viktig i grunnskolelærerutdanningen som i barnehagelærerutdanning. Programmer som likner det Seland har undersøkt, florerer i barne-skolen. Alle kommende lærere bør forberedes på at valg og bortvalg av metoder og programmer er en del av det å være lærer i barnehage og skole. De må utvikle kunnskap om hvordan de vurderer programmenes kvalitet, og de må forstå hva som ligger i læreres metodeansvar. Det blir åpenbart i denne boken at det ofte er barnehagens eier som har valgt programmet. Det kommer også tydelig fram at den skoloringen som følger med et slikt program, gjerne har større preg av innsalg enn av reflektert analyse. Lærere trenger kunnskap for å gjøre kvalifiserte valg.

En annen viktig grunn til å arbeide med Seland boka, er at eksemplene handler om det mest grunnleggende i lærerarbeidet, nemlig det å bygge relasjoner til barn. I programmet fremstilles dette arbeidet som en pedagogisk oppgave som har til hensikt å bygge barns sosiale kompetanse og deres evne til selvregulering. Det skal være et definert læringsutbytte i enden av dette arbeidet. Seland diskuterer programmets metoder i stor grad på programmets egne premisser: Blir barna flinkere til å regulere seg selv? Oppnår barna motivasjon gjennom belønningsmekanismer? For meg ble det under lesingen påfallende at denne inngangen setter oppdragelsesdimensjonen i skyggen. Det som til alle tider har vært grunnleggende for læreres relasjon til barn og unge, er det etiske ansvaret som hviler på den som har makt og mulighet til å påvirke et annet menneske. Dette er for eksempel beskrevet i en klassiker som «Pedagogisk takt» av Max van Manen, hvor begrepet *in loco parentis* (i foreldrenes sted) viser til lærerens ansvar for oppdragelse og omsorg, så vel som undervisning. Dette er et mye større og mer komplekst prosjekt enn å lære barn sosiale ferdigheter. Og jeg mener

Når evidens møter praksis

En studie av programbasert arbeid med sosial kompetanse i barnehagen

Av Monica Seland
Fagbokforlaget 2020
229 sider

nok at boka også bør diskuteres i et slikt perspektiv, og det har man rik anledning til i lærerutdanningene.

I Seland materiale finnes også drøftinger på andre premisser enn programmets. Hun diskuterer hvorvidt en metode som «tenkepausestolen», som er et sted barn må sitte når de har gjort noe galt, er en krenkelse mot barn. Hun fører også diskusjoner med personalet om hva det kan innebære å behandle barn på en instrumentell måte, altså bruke barn som et middel for å nå egne mål. Dette er kompliserte spørsmål som studenter i en lærerutdanning bør arbeide med, og som de trenger praktiske og konkrete innfallsvinkler til.

Boka gir også en gylden anledning til å gi studenter en bedre forståelse av hva det kan innebære å drive forskning i praksisfeltet. Den viser fram forskerens valg og metoder. Bokas vitenskapelige form reduserer antakelig bokas verdi for den alminnelige leser. Det er kjedelig for de fleste av oss å lese om metode, og om teorier som først 50 sider senere kommer til anvendelse. Det er irriterende å lese 150 sider før forskere kommer til den oppsummerende konklusjonen. Men slik er den vitenskapelige formen, og for studenter i en forskningsbasert utdanning er det en selvfølge å lese forskningslitteratur. Selv om forskning og utviklingsarbeid er ulike aktiviteter, er det åpenbare fellestrekk mellom forskerens arbeid, og praktikerne som undersøker og utvikler egen praksis.

Barnas erfaringer

Seland har i denne boken, som tidligere, brukt barn som informanter. Barns erfaringer kunne

kanskje fått enda større plass. Sett i lys av at Seland's viktigste prosjekt er å finne ut av hvordan et program implementeres og endres i møte med praksis, er det kanskje ikke så rart at boken preges av de ansatte. Og hvilken teori understøttes vel av at barn opplever at hensikten med tenke-pausestolen er «sånn tenke-seg-om som man gjør i fengsel og sånn»? Eller at «jeg ble veldig lei meg, andre gang, og da satte jeg meg ned på gulvet». Disse utsagnene appellerer ikke til analyser, men til hjertene.

«Når evidens møter praksis» er en viktig bok. Jeg håper og tror at den vil nå studenter og fagfolk

som allerede er opptatt av tematikken. Jeg sitter med en følelse av at det finnes fortellinger og erfaringer i Seland's materiale som også hadde fortjent en annen formidling. Underveis i lesingen fikk jeg mange assosiasjoner til Janne Lindgrens film «Fra barn til borger», som beskriver skoledagen til to førsteklassinger. Filmen er full av scener som viser hvordan lærernes metoder og teknikker disiplinere barn. Sannsynligvis begrunnes disse på akkurat samme måte som i programmet som Seland har forsket på. Vi trenger fortellinger som formidler slike situasjoner fra barns eget perspektiv.

Herved kaster jeg hansen til Monica Seland: Vi

«Det blir åpenbart i denne boken at det ofte er barnehagens eier som har valgt programmet.»

vil vite enda mer om hva barna selv tenker om livet i barnehagen. Det ligger både faglig og politisk kraft i de subjektive fortellingene til barn. Kraft som vi trenger for å gjøre barnehagen og skolen til et bedre sted for mennesker i alle aldre.

Optimaliser læring på din skole.

Oppgrader skolens utstyr og kompetanse med Skolepakka. Vi hjelper deg i hele prosessen.

Authorised
Education Specialist

eplehuset.no/skolepakka
skole@eplehuset.no

Sårbare barn og korona-sinte voksne

Vi jobber med å erstatte begrepet «sårbare barn» med noe annet. En foreløpig favoritt er «behovsrike barn».

● **Guttorm Helgøy**

rektor, Gangstø Ressurssenter, Øygarden kommune

● **Gunhild Fjell**

avdelingsleder, Gangstø Ressurssenter, Øygarden kommune

● **Marianne Gjerstad**

rådgiver i pedagogisk-psykologisk tjeneste, Øygarden kommune

Sårbare barn er ikke en oppdagelse man gjorde 12. mars, da landet stengte ned. Sårbare barn er også et upresist begrep. Såkalt sårbare barn hadde man både før og under koronakrisen, og de vil være der når «alt har blitt bra». Det er det mange barn som gleder seg til. For de har aldri hatt det bra. Fordi voksne ennå ikke har gjort dem til en prioritert gruppe.

Når vi nå prioriterer disse barna, da skal vi se dem, tilpasse skole og barnehage slik at de får det tilbudet de har krav på. Vi skal sørge for at de har tilgang til fritidsaktiviteter. Vi skal se hele barnet, hele tiden. Helt sikkert.

Hva er sårbarhet? Ifølge Store norske leksikon har man denne definisjonen: «Sårbarhet handler om hvordan påkjenninger og stress (risikokilder) – for eksempel stråling eller et virusangrep – vil kunne gi konsekvenser for noe som er av verdi for oss mennesker. Konsekvensene kan være knyttet til for eksempel liv og helse, miljø eller økonomiske verdier.» En interessant definisjon i våre dager, men vi kjenner på at den ikke gjør oss så mye klokere på hva et sårbart barn er.

Er det å være sårbar det samme som å ha en manglende evne til å tåle påkjenninger? Da er alle mennesker vi kjenner eller noensinne har møtt, sårbare. For nok en gang bruker vi et upresist begrep. Påkjenninger er ikke en fast størrelse.

Heldigvis. Hvem er de «sårbare barna»? Dette er det store spørsmålet. Svarer vi på dette, da vet vi hva som virker for hvem. De blir mennesker, liv og skjebner bak et upresist begrep. Det blir mulig å gi hjelp.

Svaret gir seg hverken raskt eller enkelt. Likevel; har vi svaret, blir det helt rett. Hele tiden. Helt sikkert. Vi er mange som har kjent oss usikre og redde den siste tiden. Og et vanlig reaksjonsmønster når man er usikker eller redd, er å bli sint. Vi nordmenn har vært sinte. Adrenalinsint var et begrep kronprins Haakon Magnus innførte for noen år siden. Vi har vært adrenalinsinte på så mye siden 12. mars. Regjeringen er jo en konstant kilde til sinne, men vi har også lagt oss etter dem som kjøper dopapir, hyttefolk, de som hoster, lærere som gir for mye lekser, lærere som gir for lite lekser og til og med dem som jogger. La oss kalle dette «korona-sinne». For noen av de barna som trenger oss mest, er nettopp sinne den sentrale utfordringen.

Barn som har reguleringsvansker, kan ha en variant av korona-sinne konstant. Og for mange av dem er det redsel som er bakgrunnen. Tenk om vi lærte det av korona-krisen, at sinne har en forklaring? At sinne kan forstås. At atferd er et språk vi må lære oss å forstå. Magi. Magi for mange tusen barn som blir forstått. Og alle andre som ser trygghet, trivsel og vekst. Vi har vært med på å klappe. Vi har klappet for bussjåfører, sykepleiere, renholdere og mange med dem. Og vi står ved applausen, men vi skal ta en pause nå.

Nå vil vi klappe for barn. Vi skal klappe for alle barn som har tålt voksne, adrenalinsinte voksne, korona-sinte voksne. Voksne med reguleringsvansker. Vi skal klappe for barn som har kommet seg gjennom koronakrisen i visshet at de forblir i krise. Lenge. Når vi har klappet litt skal vi snakke med dem. De liker gjerne det. Vi også. Hele tiden. Helt sant. Vi er ikke i stand til å gi et komplett svar på hvem de «sårbare barna» er, men vi har nevnt reguleringsvansker og vil følge opp med «de usynlige». En annen variant av reguleringsvansker, kanskje?

En kollega på Gangstø Ressurssenter fortalte en gang om en telefon hun hadde fått fra en mor. Mor hadde spurt sitt barn hvordan hun hadde det på skolen som er en alternativ opplæringsarena. Sva-

ret? «Mamma, jeg er ikke usynlig lenger». Tilpassning virker. Fordi vi er ulike. Hele tiden. Vi plasserer barn i grupper, klasser og avdelinger og oppfordrer til samarbeid, samspill, lek og vennskap, har vi realistiske forventninger til alle barn da?

Voksne blir plassert på arbeidsplasser og oppfordret til samarbeid. Mange voksne sliter med det samarbeidet, og kanskje vennskap, så hvordan kan vi vente at barn skal klare dette på egenhånd? Så viktig er miljøet. Det er så viktig at vi må undersøke miljøet når et barn ikke trives. Noen vansker stammer fra individet, noen fra miljøpåvirkning. Ikke bare på arbeidsplasser. Vi har enda ikke funnet et ord som kan erstatte «sårbare barn» så kanskje er tesen vår feil og begrepet presist likevel? Men vi har lyst å jobbe med ord til vi finner det, fordi ord er viktig. Foreløpig favoritt er «behovsrike barn».

Vi er ikke i mål. Vi er mange som har vært eller er redde på grunn av et virus. La oss erstatte det med en «vi-rus». En «vi-rus» som i alt det som er viktig, setter søkelyset på det som er viktigst. Barna våre. Hele tiden. Vi håper at voksne relativt raskt finner ut hvor mange doruller vi trenger, hvor farlige joggere er og hva en passelig mengde lekser er, slik at vi kan justere oss. Fordi opplevelsen av krise går over. De «sårbare barna» trenger mer tid og voksne som er innenfor toleransevinduet. Som alle andre barn, som mange voksne. Hele tiden. Sårbare barn er ikke en oppdagelse man gjorde 12. mars, da Norge stengte ned. Det er helt sikkert.

«Sårbare barn er ikke en oppdagelse man gjorde 12. mars, da Norge stengte ned.»

UTDANNINGS
FORBUNDET

PÅ MIN SIDE KAN DU ADMINISTRERE DINE ABONNEMENT

Er du medlem eller studentmedlem i Utdanningsforbundet, får du medlemsbladet **Utdanning**. I tillegg får du et valgfritt tidsskrift innen ditt arbeidsfelt. Ønsker du fagbladet **Spesialpedagogikk**, er medlemsprisen 150 kroner i året. På **Min side** kan du enkelt bestille og endre dine abonnement.

Min side på udf.no/min-side/mine-abonnement

Bladet Utdanning

Alle Utdanningsforbundets medlemmer mottar bladet Utdanning gratis.

Bladet er for alle som er engasjert i utdanning, oppvekst, utdanningspolitikk og pedagogikk, og det er et av landets mest leste fagblader. Bladet kommer ut 14 ganger i året.

Bedre Skole

Bedre Skole er et faglig-pedagogisk tidsskrift for lærere, skoleledere og alle andre med interesse for skole.

I magasinet publiseres forskning, fagartikler, reportasjer og bokomtaler. Bladet kommer ut fire ganger i året.

Første steg

Første steg er et faglig-politisk tidsskrift for barnehagelærere, styrere, studenter og andre med interesse for barnehage.

I tidsskriftet kan du lese fagartikler, reportasjer, bokomtaler og debatter. Bladet kommer ut fire ganger i året.

Yrke

Yrke er Norges eneste fagblad om yrkesopplæring rettet mot yrkesfaglærere, rådgivere, skoleledere, opplæringskontor og lærebedrifter.

Yrke går tett på opplæringsarenaene og bringer fagartikler, intervjuer og reportasjer fra opplæring i skole, bedrift og øvrige opplæringsinstitusjoner. Bladet kommer ut fire ganger i året.

Abonner på Spesialpedagogikk

Spesialpedagogikk er det eneste norske tidsskriftet innenfor sitt fagfelt. Bladet inneholder fagartikler, forskningsartikler, kronikker, debattstoff og bokmeldinger.

Vi publiserer fagstoff om barn, ungdom og voksne med ulike vansker som f.eks.: sosiale- og emosjonelle vansker, psykisk utviklingshemming, ADHD, autismespekterforstyrrelser, Tourettes syndrom, lese- skrive og matematikkvansker, syns- og hørselsvansker, fysiske funksjonshemninger mm. Bladet kommer ut seks ganger i året.

Medlemspris 150 kroner i året (ordinær pris 500 kroner).

Spørsmål om ordningen?

Kontakt

Medlemsservice

Tlf.: 24 14 20 00, tast 2
betjent 08.00-15.00

Epost:

medlem@udf.no

Ikke medlem, men vil abonnere på bladene?

Send epost til:

abonnement@utdanningsnytt.no

Barnehage

Bemanningsnormens mangler blir synliggjort av smittevernveilederen, skriver Toril Kalsås.

ILL.FOTO SILJE KATRINE ROBINSON

Vi må stå sammen!

En alvorlig bivirkning av koronapandemien og smittevernveilederen for barnehager er at det er blitt sterke motsetninger mellom barnehagefolk. Dette kommer blant annet til uttrykk i kommentarfelt i barnehagegrupper på Facebook, i tillegg til i møter og drøftinger i de ulike barnehagene/kjedene. I en tid der vi burde stå sammen og virkelig har mulighet til å vise frem hvor kort tid det faktisk er fullt bemannet i barnehagen, krangler folk heller innbyrdes. Det er trist.

Hva er forskjellig fra før pandemien og nå? Det er ikke lettere å gå fra avdelingene til vanlig! Mange barn, mange bleieskift, mange behov som skal fylles når min bundne tid er over, eller før jeg kommer. Er argumentet solidaritet med kolleger og barnas beste, gjelder vel det i høyeste grad til vanlig også, når det ikke er kohort-barnehage?

Jeg, og mange med meg, mener at planlegging og organisering av kohortbarnehage er minst like utfordrende som vanlig barnehage. Kan vi klare oss uten plantid nå, kan vi vel det til vanlig? Vi jobber jo ofte dugnad allerede, så det kan vi jo egentlig bare fortsette med!

Vi har jo dessuten fem hele planleggingsdager. Kan vi ikke bare planlegge da, så er det gjort, som

mens det var koronastengt, så kan alle jobbe åtte timer på avdelingen hele året?

Så hva er forskjellen nå? Jo, smittevernveilederen synliggjør bemanningsnormens mangler. For barnehageeiere er det vesentlig å kunne vise at de oppfyller den, både overfor foreldre og tilsynsmyndigheter. For mange eiere er det likevel ikke aktuelt å forsterke bemanningen. Om det er vilje eller evne, må de svare for selv. Derfor er spørsmålet om plantiden kommet opp. Ved å skjerpe konfliktlinjene rundt noe som er avtalefestet i tariffene er vi med på å undergrave våre egne organisasjoner og våre rettigheter i en bransje med stort sykefravær, stort frafall og stort press, og det kan i neste omgang være rettighetene til helt andre ansatte som blir utfordret.

Derfor vil jeg oppfordre alle barnehagefolk som er opptatt av barns beste, ansattes beste og gode barnehager om å slutte å krangle innbyrdes og heller stå sammen for bedre bemanning og bedre vilkår i barnehagene! Sterkere sammen!

Toril Kalsås

pedagogisk leder og fungerende hovedtillitsvalgt Kidsa Barnehager, Utdanningsforbundet Bergen

Bemanningsnormen for barnehager

Jo, PBL følger retningslinjene til myndighetene

Elin M. Skrede hevder i debattinnlegget «Korona-krisen viser at bemanningsnormen ikke ivaretar barnas behov» på Utdanningsnytt.no 29. april at PBL gikk «på tvers av tiltakene skissert av ekspertgruppa og mot anbefalingene fra Udir» da vi anbefalte medlemsbarnehagene så raskt som mulig å ha normale åpningstider etter gjenåpningen av barnehagene.

Skrede, som er rådgiver i For Velferdsstaten, omtaler også PBLs ønske om en presisering om forventningene til bemanningstetthet i barnegruppene i en unntakstilstand der hensynet til smittevern, barn med særlige omsorgsbehov og ivaretagelse av kritiske samfunnsfunksjoner har fått høyeste prioritet.

Det etterlatte inntrykket er at PBL kjører sitt eget løp, aktivt ber om å få redusere kvaliteten i barnehagene og ikke følger retningslinjene fra myndighetene.

Virkeligheten er den motsatte. Begrunnelsen for at vi 20. april ga anbefalingen om normale åpningstider, var at vi mener det er viktig at våre medlemsbarnehager til enhver tid følger gjeldende lover og forskrifter. På det tidspunktet åpnet covid-19-forskriften bare for å ha reduserte åpningstider dersom det var «særlige forhold ved virksomheten» som gjorde at det ikke var mulig å oppfylle øvrige krav på annen måte.

Fordi barnehagene opplevde spagaten mellom forventninger til åpningstider og krav til smittevern som svært krevende, ba PBL, som andre aktører, regjeringen om å klargjøre handlingsrommet.

Den klargjøringen kom da regjeringen 23. april endret forskriften og lempet på forutsetningene for reduserte åpningstider. Da denne endringen kom, endret også PBL vår rådgivning på området.

Marius Iversen

kommunikasjonsdirektør
PBL (Private Barnehagers Landsforbund)

Har du noko på hjartet?

Dine meiningar er viktige for oss. Send debattinnlegg, innspel og kronikkar til debattansvarleg Ståle Johnsen på debatt@utdanningsnytt.no. Debattinnlegg kan vere på maks 2000 teikn, inklusive mellomrom. For innlegg på innspelsplass er lengda 2000-8000 teikn, og kronikkar kan ha ei lengd på mellom 8000 og 12.000 teikn. Vi ber alle oppgi fullt namn, adresse og telefonnummer. Redaksjonen set retten til å kutte og redigere i innlegga som vilkår.

Innlegg kan òg bli publiserte på Utdanningsnytt.no.

● Språk

Målfolket med nye krav

Jeg ser i Utdanning nr. 7/2020 at Noregs Mållag har fått ny leder, og dermed kommer nye krav. Men har målfolket tenkt over hva alle deres krav koster det norske samfunn? Det er helt vanlig at et land har mange dialekter, men det er høyst uvanlig at land opererer med offisielle språk som er så like som bokmål og nynorsk.

I Vestfold, som er et utpreget bokmålsfylke, hadde vi tidligere en kommune, Andebu, som hadde en nokså særpreget dialekt. Det ble til og med utgitt egen ordbok for denne; Ole Bråvolls «Vestfoldmål». Men det har da aldri vært noe krav om at denne dialekten skulle bli et offisielt språk.

Tallet på nynorskbrukere er raskt nedadgående. Ifølge Riksmålsforbundet er nynorskbrukere for

øyeblikket under 10 prosent; for grunnskolen, hvor foreldrene bestemmer, 12 prosent, for videregående skole 6 prosent, og for akademikere helt nede i 3 prosent.

Ut fra dette faktum synes jeg Mållaget burde være langt mindre kravstore.

Ellen Marie Sveistrup

Det er helt vanlig at et land har mange dialekter, men det er høyst uvanlig at land opererer med offisielle språk som er så like som bokmål og nynorsk, skriver Ellen M. Sveistrup.

ILLFOTO INGER STENVOLL

Den grønne skolen

En kunnskaps gave til skoleverket fra Norges Bondelag og 4H Norge

dengronneskolen.no

er en ny nettside med fakta-sider om norsk matproduksjon rettet mot barn, og en temabank med ferdige pedagogiske opplegg forankret i læreplanen.

Materiellet er tilpasset 1. – 10. klasse.

Barnehage

Alle ansatte som aksjonerer for barnas skyld, skal vite at de har full støtte fra Foreldreopprøret, skriver Caroline Omberg. Bildet er fra Foreldreopprøret i 2018.

ARKIVFOTO JØRGEN JELSTAD

Foreldreopprøret støtter streik

30. april publiserte barnehage.no en kronikk av pedagogisk leder Vegard Eines der han oppfordrer barnehageansatte til å stille opp for barna via streik.

Bedre rammer og bemanning i barnehagen er noe vi foreldre også har ropt om lenge.

Derfor arrangerte vi foreldrestreik foran Stortinget i 2018, da ny lov om barnehagebemanning skulle vedtas. Loven skal sikre barna en trygg barnehage med et godt psykososialt miljø. Men barnehageeiere og politikere avviser gang på gang ansatte og foreldre som sier ifra om uforutsiktlige forhold.

Eiere tar viktige avgjørelser på barnas vegne, om bemanning og areal. Eiere er ansatte i bydeler, kommuner og hos private aktører, og de er sjeldent fysisk i barnehagen.

Jeg håper barnehageansatte nå kan få god veiledning av fagforeningene til å gjennomføre en godt organisert aksjon med stor nedslagskraft. Ansatte skal vite at vi støtter en streik uansett når den måtte bli.

Gjennom blant annet Barnehageopprøret og Foreldreopprøret har ansatte og foreldre prøvd å si ifra, lenge. Vi har skrevet til politikere, eiere og kommuner i årevis uten å bli hørt. Vi i Foreldreopprøret skjønner godt om ansatte er lei av å ikke bli hørt når de taler barnas sak. Det er foreldre også. De vanlige kanalene for varsling fungerer

ikke. Det må hardere skyts til.

Prinsippet om barnets beste står sterkt i både grunnloven, barnekonvensjonen og rammeplanen for barnehager. Likevel utredes dette hensynet så å si aldri når eiere tar avgjørelser om areal og bemanning i barnehagen. Jeg mener dette er brudd på barnas rettigheter.

Om streik blir løsningen, er det selvfølgelig upraktisk for mange foreldre, men Foreldreopprøret applauderer ansatte som står på barrikadene for barna. Vi som følger kampen vet at ansatte og foreldre som sier ifra, sjelden blir tatt alvorlig av eiere. Foreldreopprøret vil ha tilstrekkelig ansatte til stede både fysisk og emosjonelt, og de skal ha ro og tid til enkeltbarn og gode samtaler. De kan ikke være underbemannet og stressa. I tillegg vil vi at pedagoger og andre ansatte skal ha god tid til foreldresamtaler, intern kompetanseheving og samarbeid med skole, barnevern og andre instanser. Da trengs mer enn den absolutte minimumsbemanningen som de fleste eiere paradoksalt nok opererer med som maksimum. Blir det streik eller en annen markering, skal alle ansatte som aksjonerer for barnas skyld vite at de har full støtte hos Foreldreopprøret!

Caroline Omberg | initiativtaker til Foreldreopprøret, mor og leder av Foreldreutvalget for barnehager i Oslo

Språk

Norsk Målungdom ønsker ei tydelegare

For 135 år sidan vedtok Stortinget å jamstille bokmål og nynorsk. Det er på høg tid at vi får ei språklav som sikrar at det er like lett å vere nynorskbrukar som bokmålsbrukar, skriv Gunnhild Skjold.

FOTO WIKIMEDIA COMMONS

Revidert nasjonalbudsjett

Forskerforbundet ville prioritert annerledes

250 nye rekrutteringsstillinger var sammen med 4000 nye studieplasser de to satsingene innenfor høyere utdanning som ble lagt frem i forslaget til revidert nasjonalbudsjett 12. mai.

Universitetene og høyskolene har hatt store ekstrautgifter. Institusjonene har krevende oppgaver foran seg, knyttet til omorganisering av undervisning og viktig forskningsaktivitet. En kvart milliard kroner til flere rekrutteringsstillinger er å starte i feil ende. Pengene bør heller gå til å sikre høy kvalitet på forskning og undervisning i tiden framover.

Guro Elisabeth Lind
leder i Forskerforbundet

Rett på sak

Revidert nasjonalbudsjett

Regjeringen undervurderer kostnadene av koronakrisen for kommunene

Erik Orskaug

sjeføkonom i Unio

FOTO: BO MATHISEN

Regjeringen undervurderer utgiftsøkningene og inntektsbesparelsene ved smittesituasjonen og overvurderer besparelsene på grunn av lav anslått lønnsvekst.

Nedstengingen og smittevernarbeidet i forbindelse med koronapandemien har kostet Kommune-Norge dyrt. Nå skal Stortinget diskutere hvor mye kommunene skal kompenseres. Stortinget har tidligere sagt at alt av merutgifter i forbindelse med koronapandemien skal kompenseres. Det virker som om regjeringen prøver å få regningen til å se mindre ut.

Merutgifter til smittevern er bare beregnet fram til midten av juni. Foreldrebetalingen i barnehager og skolefritidsordningen skal være fullt tilbake fra midten av april, hvis en legger regjeringens regnestykker til grunn. Andre inntekter, som billettinntekter, inntekter fra parkering og annet, skal være fullt tilbake i midten av juni. Hvis det skjer, er det veldig bra, men det er lite trolig.

Ikke enig i forutsetningene for anslagene

Den største innsparingen forutsetter imidlertid regjeringen på lønnsbudsjettene. Regjeringen legger til grunn en lønnsvekst på 1,5 prosent i år. Hvis forutsetningene skal slå til, må det legges til grunn at de økonomiske, negative effektene av pandemien er

over 15. juni, og at lønnsoppgjøret avlyses. Regjeringen har samtidig understreket at det er viktig at vi tar smittevernarbeidet alvorlig. Det vil gi kommunene ekstra kostnader og mindre inntekter resten av budsjettåret.

Kommunene trenger mer penger, også til gjenreising

Kommunesektoren vil derfor trenge mer penger. Flere faktorer spiller inn. De ordinære velferdstjenestene, som i mange tilfeller er satt på vent, skal nå opp på sitt gamle nivå. De siste ukene har også vist at grunnbemanningen i helse og omsorg er lav og at smittevernet og beredskapen må styrkes permanent.

Landet må gjenreises

Kommunesektoren blir en avgjørende kraft i motkonjunkturtiltak som må til for å gjenreise norsk økonomi, som etter finanskrisen. Kommunesektoren er en viktig innkjøper fra privat sektor og bør brukes aktivt i situasjonen nå. For å komme ut av koronakrisen på en bærekraftig måte må vi satse stort på kompetanse, utdanning, forskning og digitalisering for å klare nødvendige omstillinger.

språklov

12. mai la regjeringa fram sitt endelege framlegg til ny språklov. Norsk Målungdom er glade for at draumen om ei heilskapleg, norsk språklov er nær ved å bli realisert, men håpar at Stortinget rettar opp dei store veikskapane ved framlegget.

Vi er glade for at lova slår tydeleg fast at eit av føremåla er å styrke nynorsken. Vi hadde likevel langt større von til lova enn dette. Vi er skuffa over at det gode føremålet ikkje blir følgd opp av tydeleg og offensiv politikk. Lova går ikkje langt nok i å sikre vilkåra for nynorsken og nynorsksbrukarane.

Vi trur at regjeringa har hatt gode intensjonar med lova, men vi saknar eit tydelegare regelverk. Slik lova er no, er det til dømes opp til fylkeskommunane sjølve å vurdere kor stor del nynorsk dei bør bruke. Vi er redde for at dette fører til minimal nynorsksbruk i fylkeskommunar der nynorsken er i mindretal, som til dømes i Vestfold og Telemark.

Framlegget til ny opplæringslov er eit døme på kor gale det kan gå. Der reagerte Målungdommen kraftig på at utvalet ikkje vurderte dei språkpolitiske konsekvensane av framlegga sine.

Dessverre ser vi igjen og igjen at statsorgan ikkje tar språkansvaret sitt på alvor. Når krava ikkje er tydelege og lovbrøt ikkje har konsekvensar, nedprioriterer mange språkansvaret dei har.

Målungdommen reagerer spesielt på at lova ikkje kjem med sanksjonar, at det ikkje skal vere ei tenesteplikt for statstilsette å kunne både nynorsk og bokmål, og at reglane for fylkeskommunane ikkje er klare nok. I tillegg etterlyser vi ei tydelegare utgreiingsplikt.

I dag er det 135 år sidan Stortinget vedtok å jamstille bokmål og nynorsk. Etter 135 år er det på høg tid at vi får ei språklov som sikrar at det er like lett å vere nynorsksbrukar som bokmålsbrukar. Det sikrar dessverre ikkje språklova som blei lagt fram i dag. No må Stortinget ta ansvar og rydde opp, slik at språklova blir enda betre for nynorsken.

Gunnhild Skjold

leiar i Norsk Målungdom

Vi trenger klimarobuste elever

● **Sigve Ladstein**
førstelektor ved NLA
Høgskolen, avdeling for
lærerutdanning

FOTO: ODA HVEEM

Timetallet i naturfag og samfunnsfag må økes for at lærerne skal kunne gjennomføre god tverrfaglig klimaundervisning. Kanskje burde vi ha et fag som heter «bærekraftig liv».

ILLUSTRASJON Tone Lileng | post@tonelileng.no

«Det fins ingen planet B» og «Vi klarer det ikke alene» er paroler fra klimastreiker det siste året. Tusenvis av elever har skolestreiket for klimaet og en bærekraftig fremtid. Inspirert av klimaaktivist Greta Thunberg flommer en klima- og miljøbølge over nasjoner, gjennom skoler, og dunderer mot elevene. Dette er det største klimaengasjementet i nyere tid – kanskje noensinne? Engasjement, vilje og sinne får barn og unge til å kreve sterkere tiltak mot klimakrisen. Greta-bølgen strekker seg fra Sverige og Europa, krysser Atlanteren, flommer over det amerikanske kontinentet og knuser mot økonomieliten i Davos. Mobiliseringen er enorm og budskapet er sterkt: Nasjoner, statsledere, beslutningstakere og voksne må holde seg til Paris-avtalen og sørge for forpliktende utslippskutt. Nå! Før det er for sent.

Nylig har Kunnskapsdepartementet besluttet endelig utforming av ny læreplan for grunnskolen. Den skal sannsynligvis gjelde i perioden frem til 2030, som er tidsrommet hvor vi skal kutte klimagassutslippene med 40–50 prosent i forhold til 2010-nivå. Et kutt som er nødvendig for å unngå en global temperaturøkning over 1,5 til 2 grader (IPCC, 2018). Hvilken klimaprofil har læreplanen fått, og i hvilken utstrekning er det skolens ansvar å bidra til opplæring av klimarobuste elever? Hvor langt skal lærerne strekke seg for å dyktiggjøre elevene til å meste en ny og krevende hverdag? Hvordan er det mulig å utdanne elevene til å kunne påvirke fremtiden til å bli mer bærekraftig?

Overordnet del av læreplanverket utdyper at skolen skal bidra til at elevene utvikler klima- og miljøbevissthet (Udir, 2017). Denne målsetningen er en viktig del av opplæringens verdigrunnlag. Elevene

skal få et reflektert forhold til hvilke konsekvenser menneskenes levesett har for natur og klima, og undervisningen skal gi et grunnlag for at elevene tar aktivt forvalteransvar for natur og miljø. Overordnet del legger ikke skjul på at klimaendringene er en betydelig global trussel, hvor kunnskap, etikk og teknologi er avgjørende for å utvikle en bærekraftig fremtid for planter, dyr og mennesker (Udir, 2017). Jeg synes det er verd å merke beskrivelsen av fremtidsansvaret elevene skal håndtere, og hvordan dette vektlegges i verdigrunnlaget. Elevene skal dyktiggjøres for å leve i en annerledes fremtid. En fremtid som ser ut til å kunne bli svært utfordrende for større deler av kloden og brutal for mange mennesker (IPCC, 2018; MD, 2018). Norske elever rammes også, men trolig mindre direkte enn i andre land hvor klimaendringene får mer dramatiske konsekvenser. Fremtiden krever etisk refleksjon, kunnskap og ferdigheter for at dagens elever skal ta ansvarlige valg i en presset situasjon. Det er en vanskelig oppgave som skolen og lærerne skal gjennomføre for å utdanne klimarobuste elever. Jeg mener alvor: i saken må følges opp med prioriteringer som mer tid til læring om klima og fremtidig liv, og det må etableres tettere samarbeid med foreldrene. Regjeringen bør tillegge skolen større ansvar og muligheter for klimaopplæring og de voksne må støtte lærerne og følge opp med livsstilsendring også etter skoletid. Fremtidsperspektivet og forevar prinsippet krever handling og upopulære tiltak, for å trygge livsgrunnlaget for planter, dyr og mennesker.

Videre i overordnet del av læreplanen brukes det uttrykk som ansvarlige samfunnsborgere, gode valg i livet og forberede for fremtiden (Udir, 2017). Elevene skal dannes og utvikle egenskaper som setter dem i stand til å finne løsninger på klimautfordringene (MD, 2018). Det er et svært krevende mål for opplæringen, som inviterer til samarbeid og kreativ tenking. Hvordan skal skolen greie å istandsette elevene til å håndtere en hverdag vi ikke kjenner? Omstilling til noe ukjent. Det tverrfaglige temaet bærekraftig utvikling i ny læreplan får en sentral plass. Jeg mener naturfag, samfunnsfag og KRLE (kristendom, religion, livssyn og etikk) bør være bærebjelker i dette tverrfaglige læringsarbeidet. Vi skal i det følgende se litt nærmere på hvordan det i nevnte læreplaner fokuseres på klima og miljø og >

«Elevene må være godt kjent med årsaker til og konsekvensene av klimaendringene.»

«De unges natur- og miljøengasjement er svært oppløftende.»

hvordan de kan bidra til tverrfaglig klimaundervisning. Noen endringer fra læreplanutkastene som ble lagt ut til høring i mars 2019 til endelig fastsatte læreplaner fra Kunnskapsdepartementet, blir også kommentert.

En slanket læreplan i samfunnsfag (Udir, 2019a), sammenlignet med høringsutkastet fra Utdanningsdirektoratet (Udir, 2019b), har fremdeles klima, miljø og bærekraftig utvikling i fokus. Likevel, kutt og endring av kompetansemål har svekket tematikken i den ferdige læreplanen, særlig i kompetansemål etter 4. og 10. trinn (Udir, 2019a). Det er et tap å fjerne begrepet klimaendringar (ane) fra den ferdige læreplanen. Klimaendringene er en avgjørende brikke for kunnskap om bærekraftig utvikling, og elevene må være godt kjent med årsaker til og konsekvensene av klimaendringene. Etter siste endring i Kunnskapsdepartementet står samfunnsfag igjen med kun ett kompetansemål der det eksplisitt fokuseres på klima. Dette er lagt etter 2. trinn (Udir, 2019a). Kompetansemålet er til gjengjeld interessant, ambisiøst og gir utgangspunkt for aktuell og spennende undervisning. Kompetanse om bærekraftig utvikling er blitt tydelig løftet frem i den nye læreplanen for samfunnsfag (Udir, 2019a). Det er som forventet og det er gledelig å merke at handlingsperspektivet blir vektlagt. Elevene skal bevisstgjøres på at deres valg er viktig for elevenes liv og deres fremtid.

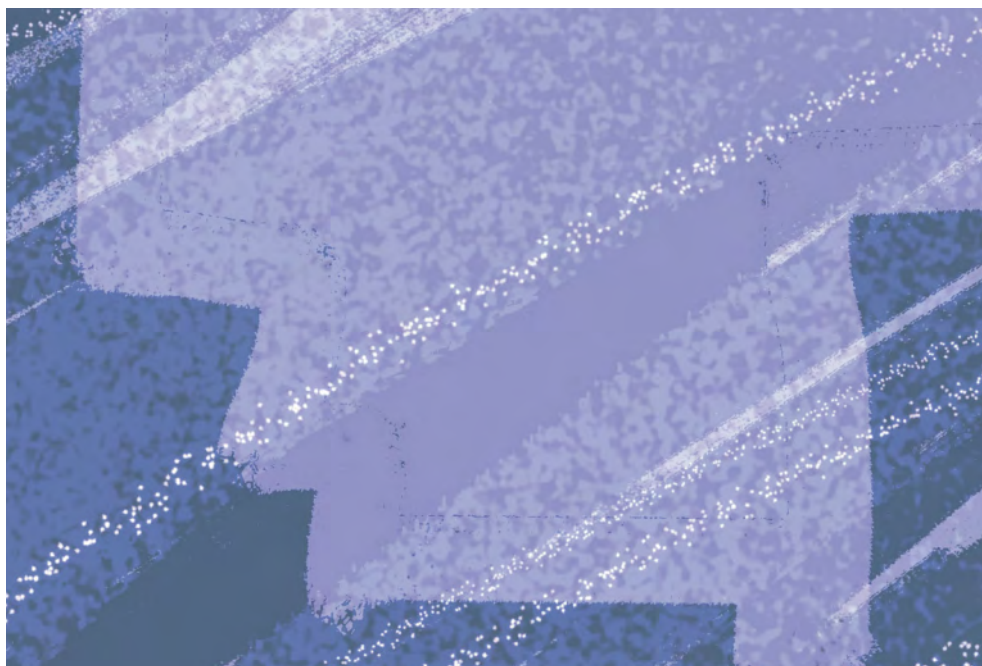
I naturfagets bidrag til Bærekraftig utvikling skal elevene, som før, få gode kunnskaper om sammenhenger i naturen og forstå hvordan mennesker påvirker naturen (Udir, 2019c). I samfunnsfag skal elevene øke sin forståelse om sammenhengen mellom de sosiale, økonomiske og miljømessige sidene ved bærekraft (Udir, 2019a) og reflektere over konsekvenser av våre handlinger. Vedtatt læreplan i samfunnsfag har fått et kjerneelement med overskriften Bærekraftige samfunn, der det fokuseres på mange sider ved bærekraft som elevene skal lære. Samlet gir trykket på bærekraftig utvikling i ny læreplan for samfunnsfag en klar forventning om økt tidsbruk og betydelig læring om tematikken hos elevene. Det er kunnskap de trenger for å leve og skape sin egen fremtid i 2050. Elevene skal videre få innsikt i at naturfaglig og teknologisk kompetanse er nødvendig for å utvikle løsninger for å begrense klimakrisen (Udir, 2019c). I seg selv er dette et interessant og alvorlig utsagn, for det bekrefter at vi har klimautfordringer som vi ikke kan avverge, men forhåpentlig dempe. Klimautfordringene skal elevene dyktiggjøres til å forstå og hankses med. Men i undervisningen er det også viktig å understreke at det er oss voksne som er ansvarlige for negativ påvirkning på klima. Elevene skal ikke oppleve skyldfølelse for et uføre de ufrivillig er kommet i. Klimaskam og klimaangst hos elever er ikke ønskelig, men i konkret, tydelig og realorientert undervisning tror jeg det kan være vanskelig fullt ut å unngå.

Det er ikke angst eller skam vi dør av, men mangel på mat, beskyttelse og helsehjelp. Elevene trenger tett oppfølging av foreldre og lærere til å forstå og bearbeide vonde følelser. Det er livsmestring.

Siden klimaendringene er en av de største utfordringene verdenssamfunnet må håndtere, er det underlig at naturfag ikke har større eksplisitt søkelys på klimakrisen. Utenom det tverrfaglige temaet er det ikke før på ungdomsskolen at drivhuseffekten, klimaendringene og forbruk av fossile brensler er kompetansemål (Udir, 2019c). Tematikken burde vært mye mer utfyllende behandlet i naturfag gjennom hele grunnskolen. Hvorfor er ikke den utømmelige CO₂-problematikken, klimatrusler og konkrete klimatiltak kompetansemål i naturfag tidligere i opplæringsløpet?

Sammen med KRLE (Udir, 2019d) løfter naturfaget frem viktigheten av etiske refleksjoner for å kunne ta ansvarlige valg knyttet til jorden sin fremtid. Elevenes moralske kompass må peke rett vei for å være i stand til å forvalte naturen på en bærekraftig måte. Jeg synes i så måte at de unges natur- og miljøengasjement er svært oppløftende. Greta Thunberg inspirerer elever til innsats for fremtiden. Hennes stillferdige og tydelige protest har stimulert barns og unges krav om en bærekraftig fremtid. Greta får internasjonal oppmerksomhet. Kun Donald Trump og andre klimafornektende synes å ignorere hennes budskap. Greta-bølgen gir motivasjon for klimalæring i skolen. Det vurderer jeg som en super stimulans for klimaundervisning i skolen. Rett og slett en motivasjonsbølge som gir medvind for lærerne i grunnskolen. Måtte bølgen vare og lærerne utnytte den godt.

Et fornyet Kunnskapsløft skal gi kompetanse om klimaendringer og sette søkelys på at elevers valg og menneskers levemåte er knyttet til jordens tilstand og alles fremtid. Men, en klimaoffensiv læreplan er ikke garanti for miljøvennlige holdninger og kompetanse som trengs hos barn og unge. Lærens undervisning og hva elevene faktisk lærer kan avvike fra læreplanen. Lærerne må ha solid klimakompetanse og prioritere tematikken høyere blant andre tema de skal formidle. Noe må det bli mindre av, og det er ikke enkelt å beslutte hva det skal være. Siden tverrfagligheten skal økes i norsk grunnskole må lærerne få mer tid til å samarbeide om planlegging og gjennomføring av undervisning i bærekraftig utvikling. Det vil neppe skje uten at skoleeiere og rektorer setter av tilstrekkelig tid til forpliktende samarbeid mellom lærere i naturfag, samfunnsfag og KRLE. Jeg mener rammevilkårene må styrkes for

at lærerne skal kunne gjennomføre god tverrfaglig klimaundervisning. Timetallet i naturfag og samfunnsfag må økes. Ja, kanskje vi burde ha et eget fag som heter bærekraftig liv? Bevilgende myndigheter må på banen. Stortingsvalget høsten 2019 gir håp om at det vil skje. Et styrket MDG og SV bør gladelig støtte beslutninger om at lærerne skal få mer tid til å planlegge og gjennomføre fremtidsrettet klimaundervisning.

Politikere for en grønn fremtid, nasjonal handlekraft, ny læreplan, dyktige lærere og et bredt klimaengasjement, i befolkning og næringsliv, vil bidra til danning av klimarobuste elever. Et sterkt fornyet og utvidet søkelys på bærekraftighet i grunnskolen, sammen med andre gjennomgripende endringer i samfunnet, kan bidra til bærekraftige liv for dagens barn. Uten vilje og handlekraft tapes verdifull tid. Igjen.

Referanser:

Masson-Delmotte, V., P. Zhai, H.-O. Pörtner, D. Roberts, J. Skea, P.R. Shukla, A. Pirani, W. Moufouma-Okia, C. Péan, R. idcock, S. Connors, J.B.R. Matthews, Y. Chen, X. Zhou, M.I. Gomis, E. Lonnoy, T. Maycock, M. Tignor, and T. Waterfield (red.) (2018): Global Warming of 1.5°C. An IPCC Special Report on the Impacts of Global Warming of 1.5°C above Pre-industrial Levels and Related Global Greenhouse Gas Emission Pathways, in the Context of Strengthening the Global Response to the Threat of Climate Change, Sustainable Development, and Efforts to Eradicate Poverty.

Miljødirektoratet (MD) (2018): Faktaark: Virkninger av 1,5 o C global oppvarming, Trondheim.

Utdanningsdirektoratet (Udir) (2017): Overordnet del av læreplanverket. Lastet ned fra www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/overordnet-del/ 13.09.2019.

Utdanningsdirektoratet (Udir) (2019a.): Læreplan i samfunnsfag. Fra www.udir.no/lk20/saf01-04 25.11.2019.

Utdanningsdirektoratet (Udir) (2019b): Høringsutkast i samfunnsfag. Fra hoering.udir.no/Hoering/v2/357?notatId=749 09.09.2019.

Utdanningsdirektoratet (Udir) (2019c): Læreplan i naturfag. Fra www.udir.no/lk20/nat01-04 11.02.2020.

Utdanningsdirektoratet (Udir) (2019d): Læreplan i KRLE. Fra www.udir.no/lk20/rle01-03 11.02.20

Rektorstilling på 5 års åremål

1-10 skole med et integrert helsepedagogisk tilbud.
Steinerskolen på Rotvoll i Trondheim

Se fullstendig kunngjøring:
steinerskolenpaotrvoll.no eller laererjobb.no

Søknadsfrist 20. august 2020

Er du en engasjert, målbevisst og faglig dyktig pedagog med høye ambisjoner på elevenes vegne?

Da kan dette være stillingen for deg:

Faglærer i engelsk

Mer informasjon finnes på
<http://blaakors.no/seiersborg/>

Søknadsfrist: 19. juni 2020

kryssord

Innsending

Hele kryssordsiden med
løsningsen, navn og adresse
sendes Utdanning i e-post
innen 31. juli:
kryssord@utdanningsnytt.no
To vinnere får boksjekk.

Navn

Adresse

			JMSTRIDT KORONA- TILTAK	MOBBEN EGEN SOLGUD	FYLKE	FEST HUSDYR	STJELE MUSIKK	GRENSE- STASJON FASE	OVER- VAKINGS- ORGAN	GATE MARK
	VESKE ØNSKE				LARME TITTE			FARGE- STOFF AVIS		
		LUKTE			FR. TOG KONFE- RANSEN			PELS- HÅR NEI		
KJEKT Å HA I KLASSE- ROMMET		RETNING SLANGE		KONGE	POP- ROCK- GRUPPE	ORDENS- KARAK- TER	BLAD LEDER		SKØY PARTI	BLE PRIORI- TERT I AR
SVENSK ARTIST 1947-1999	LOFT SIGNERTE MALMÖ FF I 99	ASSIDE VINYL EN BODD	OLSTUE							
				SLETTE	6068	GASS	EGO		YTE PLANTE	
SINTE		BÆSJ STADION					SMILE FARGE	5. TONE- PARTIK- LENE	SKREV PYG- MALION	
		TRETT DYR		PERSON- EN (URFOLK)	SITTER TIL HEST	SVIMMEL	SLÅSS			
ODD- KEEPER 2008-2010			PUNG STERKT					SJAKK- SPILLER	BILDE	
		TALE- FOR- STYR- RELSE			OG BREV		BODØ- AVIS MÅNE		SPILL- KONSOLL	
GATE TRODD POP		REISE GRØV	ROMA- NEN						MOT	
	KJEMME		FINSK INN- FLYTTER		SVELLE	7180			HAN LOT SIN SÆD GÅ TIL SPILLE	
SLEKT- NING	PERIODE 5		KONJAKK ASIAT LEVER			FOR- HOYNING (GEOLOGI)	EN CAPONE	SA EDEL- GASS		
		SYK ASPI- RANT		FALSKT	FUGL				NORSK GITARIST	UTBYGG SMILE
DRIKK	SKIPS- EIER							STEMME		
	STRØM GAVE	100 PASSE	GRAVER HES EDEL		EURO- PEER	BISKOP I KRISTIAN- SAND 1733-1751	VOLT SONN	LAWREN- CIUM	HASTE TRE	VASSE PROTE- STERER
HAMLE			MORENE							MOBIL- SYSTEM EMBETS- MANN
KOM- MUNE TIL 2018	KEISER								NY (PREFIKS)	
		BEATLES- FIGUR	SLEDE RAPPER		TRE	BUTIKK- KJEDE	HYLE	ORDNE	UTROP (AVSKY) HOS	OKSE
PRØVE			REKKE	BANNING	RONT- GENIUM	7660 SMÅ- ARBEID		GRUPPE		BRUTAL
					VORTE- FORMET HUDDAN- NELSE			RETNING	DEN YNGRE	NEDBOR
PERSON SOM SPRINGER NAKEN	UNNA- SLUNT- RER					HJERNEN				

Hanna-Cecilie Gram Jemtegaard |
Advokatfullmektig i Utdanningsforbundet

FOTO LINE FREDHEIM STORVIK

Lov
og
rett

Lærere ble forbigått ved tilsetting

En lærer søkte våren 2019 en utlyst undervisningsstilling ved en videregående skole. Hun ble innstilt som nummer to til stillingen.

Skolen valgte å ansette en søker som ikke oppfylte opplæringslovens krav om pedagogisk utdanning. Læreren brakte saken inn for Sivilombudsmannen, som konkluderte med at ansettelsen fremsto som en forbigåelse av læreren.

Fylkeskommunens vurdering:

Etter at ombudsmannen tok opp saken, erkjente fylkeskommunen at den tilsatte ikke oppfylte de formelle kompetansekravene til stillingen, men mente at læreren heller ikke var kvalifisert på grunn av manglende personlig egnethet. Grunnet krevende omstillingsprosesser og behovet for stabilitet ved skolen, var personlig egnethet særlig vektlagt ved ansettelsen.

Fylkeskommunen mente at det kom fram i referatet fra intervjuet og oppsummeringen i etterkant av intervjuene at det var usikkerhet rundt lærerens motivasjon for stillingen. Under intervjuet viste det seg at læreren ikke kjente til skolens visjon eller pedagogiske plattform for skolen. Videre ble det vist til referatet fra intervjuet der skolen hadde skrevet at læreren hadde lang vei til jobben, og at hun ønsket arbeidssted nærmere hjemmet. Opplysninger gitt under intervjuet rundt samarbeid, sammenholdt med referansen, skapte også usikkerhet rundt lærerens samarbeidsevner.

Vektlegging av lærerens personlige egnethet

Sivilombudsmannen tok utgangspunkt i at opplæringsloven paragraf 10-1 stiller krav om at den som skal ansettes i undervisningsstilling «skal ha relevant fagleg og pedagogisk kompetanse.»

Høyesterett kom i dom HR-2016-2229-A fram til at det er anledning til også å legge vekt på personlig egnethet ved vurderingen av om en kandidat er kvalifisert etter opplæringsloven paragraf 10-1. På bakgrunn av dommen uttalte ombudsmannen at «ved en alminnelig kvalifikasjonsvurdering vil kandidatens

personlige egnethet inngå som ett av flere momenter i totalvurderingen. For lærerstillinger er det bare der man kan fastslå at kandidaten ikke er personlig egnet, at de formelle kompetansekravene kan tilsidesettes. Å konkludere med at en kandidat til en lærerstilling ikke er personlig egnet, er derfor en avgjørelse som er av stor betydning for den det angår. Og kravene til grundig saksutredning blir spesielt viktig der det er tale om å legge til grunn at en lærer er uegnet til undervisningsstillingen som er utlyst.»

Ombudsmannen mente at fylkeskommunen hadde lagt en for streng norm til grunn i vurderingen av lærerens personlige egnethet. Det at læreren var innstilt til stillingen, innebar at læreren var funnet personlig egnet på innstillingstidspunktet. At fylkeskommunen endret sin kvalifikasjonsvurdering uten at det forelå nye opplysninger ut over at læreren hadde brakt saken inn for ombudsmannen, var egnet til å reise tvil om den fornyede vurderingen bygget på fullt ut saklige hensyn. Den ene referansen til læreren hadde gitt uttrykk for at læreren tok til seg veiledning knyttet til enkelte forbedringspunkter på en god måte, og at hun ville ansatt læreren på nytt. Uttalelsen fra referansen var ikke et tilstrekkelig grunnlag for å vurdere læreren som uegnet. Det at læreren ikke kjente til skolens visjon eller pedagogiske plattform, og at hun uttrykte ønske om kortere reisevei, var heller ikke momenter som gjorde læreren personlig uegnet. Det var ikke dokumentert samarbeidsproblemer av en slik art eller grad at det kunne konkluderes med at læreren ikke oppfylte det lovfestede kompetansekravet.

Ombudsmannen kom i denne saken fram til at ansettelsen var i strid med opplæringslovens kompetansekrav da en person uten pedagogisk utdanning ble fast ansatt. Det var satt for strenge krav ved vurderingen av lærerens personlige egnethet, og ansettelsen fremsto som en forbigåelse av læreren.

«Ansettelsen var i strid med opplæringslovens kompetansekrav.»

Fra forbundet

● Utdanningsforbundet

Steffen Handal | leder

FOTO: STIG WESTON

Skal Trygve Slagsvold Vedum redde oss?

Kommuneøkonomi. Kjenn litt på følelsen det ordet gir deg. Jeg har ikke hørt noen, bortsett fra Senterparti-leder Trygve Slagsvold Vedum, som har klart å skape en skikkelig godfølelse ved å snakke om kommuneøkonomi.

Mange tillitsvalgte synes temaet er kjedelig og komplisert. Det skjønner jeg godt. Samtidig tror jeg de fleste som er tillitsvalgte vet at god kommuneøkonomi er helt avgjørende for at vi skal nå de målene vi har for barn og unges utdanning. Som tillitsvalgte er vi ganske enkelt nødt til å sette oss inn i kommuneøkonomien. Det er en del av ansvaret vårt å snakke med lokalpolitikere om det økonomiske handlingsrommet og økonomiske prioriteringer.

Korona-pandemien har vist oss hvor viktig økonomien i kommunene og fylkene er. Det er, som økonomiprofessor Kalle Moene har påpekt, de landene som har en godt fungerende offentlig sektor som har håndtert pandemien best. For oss i barnehager og skoler har denne tiden først og fremst handlet om den jobben vi har gjort, under krav av ekstra innsats og stadig omstilling. Det har handlet om usikkerhet og kreativitet, kohorttenkning og åpningstider. Men pandemien har også hatt en økonomisk kostnad. Utgiftene i kommunene har økt, mens inntektene har krympet.

At over 300.000 mennesker ble arbeidsledige, betyr både at det blir mindre inntekter i form av skatteinntekter og at velferdssamfunnet må stille opp med økonomisk hjelp til de arbeidsledige.

I helsesektoren har behovet for økt bemanning og mer verneutstyr gitt økte kostnader. Alle vi som jobber i barnehager og skoler, vet at små grupper, stabil voksenkontakt, forsterket renhold og større behov for skoleskysst betyr at pengene renner ut av kassen.

Regjeringen har gitt kommunene en garanti for at de skal få til-

bakebetalt ekstra utgifter de har hatt i forbindelse med koronapandemien. Den garantien ser foreløpig ut til å være lite verdt. I spørreundersøkelser vi har gjennomført, sier 81 prosent av styrerne og 62 prosent av skolelederne at de ikke har fått tilført noen ekstra ressurser.

KS og regjeringen er sterkt uenige om hvilken kostnad koronapandemien faktisk har for kommunene. Jeg mener regjeringen undervurderer utgiftene og overvurderer inntektene, men jeg er redd regjeringens versjon kan bli stående. I så fall vil kommuner og fylkeskommuner sitte igjen med regninger som de ikke klarer å betale, og de må bruke sparekniven på kommende budsjetter.

Vi som er tillitsvalgte i Utdanningsforbundet, er nødt til å stå på i budsjettprosessene i kommunene, fylkeskommunene og på nasjonalt nivå. Vi må kjempe for en god utdanning, både fordi det er en nødvendighet i et skikkelig samfunn og fordi det er en menneskerett. Jeg frykter at vi vil oppleve kutt i kommuneøkonomien en periode der vi trenger det motsatte, og jeg er redd for at de som blir hardest rammet er de som i størst grad trenger hjelp.

Da barnehagene og skolene stengte ned, var bekymringen for noen grupper elever ekstra stor: Alle de elevene som lever med utfordringer på grunn av en diagnose, en funksjonsnedsettelse, et traume eller en krevende familiesituasjon. Hvis disse elevene glemmes i diskusjonene om kommuneøkonomi nå fremover, vil det være tragisk.

Hvilke politikere kan vi så stole på? Det vet jeg sannelig ikke. Mange politikere har først og fremst vært opptatt av å gi krisepakker til privat sektor. I mai sa riktignok Senterpartiets Vedum at det er «ekstremt viktig at man ikke legger opp til en kommuneøkonomi som fører til at kommuner må kutte bevilgningene til skoler og sykehjem». Kanskje det er han vi må sette vår lit til?

«God kommuneøkonomi er helt avgjørende for at vi skal nå de målene vi har for barn og unges utdanning.»

Fagfornyelsen:

Partssamarbeidet blir sentralt

Fagfornyelsen innføres fra høsten 2020, slik planen opprinnelig var. Partssamarbeidet blir svært viktig for å få det til, påpeker Steffen Handal.

I begynnelsen av mai meldte kunnskapsminister Guri Melby at innføringen av fagfornyelsen blir ved skolestart som planlagt.

I en kronikk i Dagbladet på samme tid skrev Melby, Steffen Handal (Utdanningsforbundet), Bjørn Arild Gram (KS), Stig Johannesen (Skolelederforbundet) og Rita Helgesen (Norsk Lektorlag) at vi skal «være forsiktige med å forvente for mye, for fort. Ingen kan kreve en like sømløs innføring av fagfornyelsen som i en normalsituasjon.»

Vil utfordre departementet og direktoratet

Det er spesielt det siste punktet Utdanningsforbundets leder minner om:

– Sett i lys av covid-19 må oppstarten av fagfornyelse være tilpasset situasjonen vi har stått i og fortsatt kan stå i ved skolestart. Det bør presenteres ulike forventninger sett i lys av virusutbruddet, både nasjonalt og lokalt.

– Sentralt vil vi fortsette å utfordre både departementet og direktoratet, samt KS, på hva en situasjonstilpasset innføringsprosess reelt inne-

bærer av justerte forventninger og tilrettelegging, men erfaringsmessig vet vi at det sitter langt inne å få sentrale svar på slike spørsmål. Budskapet om senkede skuldre og justerte forventninger vil dermed måtte fylles med innhold på skole- eller kommune-/fylkesnivå, og da vil partssamarbeidet lokalt bli av enorm viktighet, understreker Handal.

Viktige punkter

Han oppfordrer tillitsvalgte på alle nivåer så snart som mulig om å gå i formelle samtaler om hvordan implementeringen av høstens fagfornyelse skal bli. Spesielt trekker han frem følgende punkter

VIKTIG: Som planlagt trer fagfornyelsen i kraft i august. For at elevene skal bli fornøyde, blir det lokale partssamarbeidet svært viktig.

FOTO UDF.NO

som essensielle for å få en best mulig innføring:

- Justerte og realistiske forventninger til hva skoleeiere, skoleledere og lærere kan få til på kort sikt.
- En romslighet for at planleggingen ikke har vært optimal.
- En aksept for at lærere og skoleledere vil kunne ha behov for ekstra støtte fra lokaler og nasjonale myndigheter.
- Partssamarbeidet blir lagt til grunn i den lokale tilpassinga av oppstarten.
- En tydelig forventning om at fagfornyelsen skal prioriteres i konkurranse med «alle andre viktige saker» og at noe må legges til side.
- En forventning om ekstra planleggingstid og god organisering.
- God og tydelig informasjon til alle parter, inkludert elever og foresatte.

Reiseforsikringen gjelder også på Norgesferie

Nå er det snart sommerferie for de fleste, og flere enn normalt tar ferie i Norge i år. Da er det godt å vite at reiseforsikringen også gjelder her. Både på korte og lange turer, med eller uten overnatting.

Følg med på reiserådene for utenlandsreiser.

Vær oppmerksom på at det er reiserådene fra Utenriksdepartementet (UD) som gjelder for om du er dekket av reiseforsikringen, og ikke om enkelte land åpner landegrensen for innreise. Hold deg derfor oppdatert på nye reiseråd fra UD. God ferie!

FERIE: Reiseforsikringen gjelder også på ferieturen hjemme i Norge.

FOTO ANNA-JULIA GRANBERG

[Les mer på udf.no/reiseforsikring](https://www.udf.no/reiseforsikring)

Utdanningsforbundet sentralt vil samtidig gjennomgå eget støttemateriell om fagfornyelsen og vurdere hvordan det kan suppleres for å gjøre det bedre egnet i den situasjonen det nå skal brukes i.

Disse sidene er utarbeidet av kommunikasjonsavdelingen i Utdanningsforbundet.

Lærerne har jobbet mer enn vanlig i koronatiden

Én av tre lærere har jobbet mye mer enn vanlig, mens nesten fem av ti har jobbet noe mer enn vanlig i koronaperioden, viser en undersøkelse blant skoleledere.

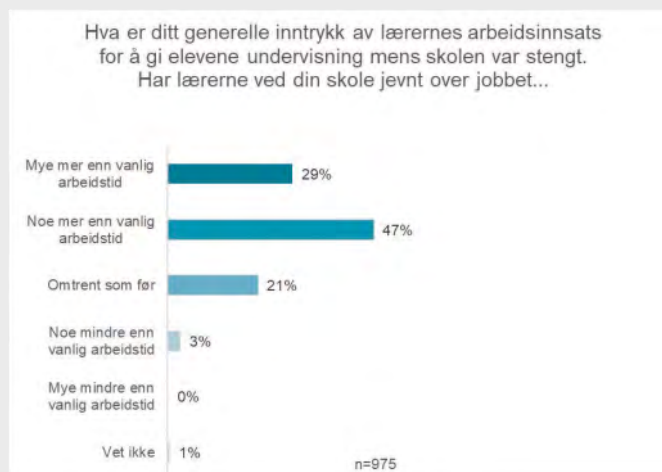
Mens skolene har vært stengt har lærerne gjort en innsats ut over det vanlige, mener Utdanningsforbundets skoleledermedlemmer. 29 prosent svarer at lærerne har jobbet mye mer enn vanlig, mens 47 prosent svarer at de har jobbet noe mer enn vanlig.

Stort ansvar

Også skolelederne fikk svare på hvordan de selv har jobbet i perioden. De har hatt et spesielt ansvar både under nedstengingen og med gjenåpningen av skolene. Nesten åtte av ti skoleledere svarer at de har jobbet mer enn vanlig arbeidstid. Fire av ti har jobbet mye mer vanlig.

– Undersøkelsen viser at både lærere og skoleledere har tatt stort ansvar i en nasjonal krisesituasjon for å finne best mulige løsninger for elevene. Det kommer ikke som noen overraskelse, og jeg vet at det har kostet krefter. Jeg tror at vissheten om hvor viktig skole og opplæring er i barns og unges liv, har vært den sterkeste drivkraften, sier leder Steffen Handal i Utdanningsforbundet.

Undersøkelsen er gjort av Respons analyse på oppdrag fra Utdanningsforbundet som nettintervju i perioden 19. – 27. mai 2020. 975 rektorer og skoleledere fra både grunnskole og videregående valgte å svare. Formålet var å kartlegge erfaringer

gene skoleledere og rektorer har gjort seg under stengingen og etter gjenåpningen i forbindelse med koronatiltakene.

Få har fått tilført ekstra ressurser

Seks av ti skoleledere og rektorer oppgir at de ikke har fått tilført noen ekstra ressurser i forbindelse med gjenåpningen.

Blant de 38 prosentene som har fått tilført ekstra ressurser, har dette først og fremst gått til ekstra renhold. Tre av ti oppgir at de har fått ekstra ressurser til renhold. 9 prosent har fått ekstra ressurser til vikarer, mens 5 prosent har fått ressurser til assistenter, og 3 prosent til ekstra lokaler. Bare 2 prosent har fått ekstra lærerstillinger.

Handal minner om noe økonomiprofessor Kalle Moene flere ganger har understreket: Samfunn som lykkes best i kampen mot pandemien, er de som har en godt organisert og velfungerende offentlig sektor. I dette er ressursgrunnlaget helt avgjørende.

– Det er, ikke minst i krisetider, vel anvendte penger å styrke kommuneøkonomien slik at skolene kan opprettholde et best mulig tilbud til alle elever. Å kjempe for dette vil bli en hovedsak for Utdanningsforbundet i tiden som kommer, sier Handal.

Hør på Lærerrommet!

Podkasten Lærerrommet tar opp ulike tema innen utdanningsfeltet, og er for alle som er engasjerte i barnehage, skole eller høyere utdanning. Gjestene er forskere, lærere, barnehagelærere, elever, ledere, politikere – eller andre.

Her er tre av de nyeste episodene:

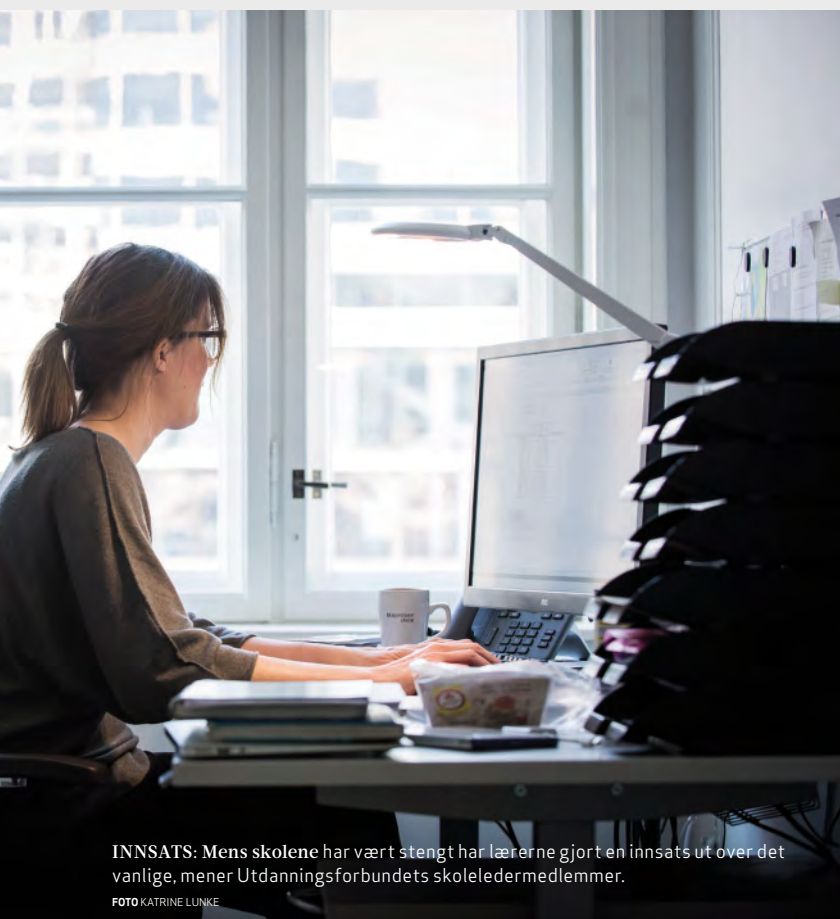
#50: Hva betyr elevmedvirkning i fagfornyelsen?

#49: Hva er en inkluderende skole under korona?

#48: Livet med sosiale medier

Lærerrommet er på iTunes, Acast, SoundCloud, Spotify eller via udf.no.

INNSATS: Mens skolene har vært stengt har lærerne gjort en innsats ut over det vanlige, mener Utdanningsforbundets skoleledermedlemmer.

FOTO KATRINE LUNKE

Planer for oppfølging av sårbare barn

Hver femte skoleleder mener at elever i sårbare situasjoner er blitt bedre ivaretatt mens skolene var stengt enn de vanligvis blir.

I undersøkelsen ønsket vi også å finne ut hvordan elever i sårbare situasjoner ble ivaretatt før gjenåpningen. Skolelederne ble spurt: «Hvordan har skolen ivaretatt oppfølgingen av elever med spesielle behov, ofte omtalt som elever i sårbare situasjoner, før gjenåpningen?». Litt under halvparten (44 prosent) svarer at tilbudet til disse elevene har vært omtrent som i en normalsituasjon. 21 prosent svarer at tilbudet har vært bedre, mens 35 prosent at det har vært dårligere.

Vi spurte også om i hvilken grad skolen har lagt planer for å følge opp elevene i en sårbar situasjon ekstra i tiden etter gjenåpningen. Svarfordelingen viser at dette har vært et tema ved de fleste skolene. Mer enn åtte av ti svarer at de i stor eller noen grad har lagt slike planer.

– Det er veldig bra at såpass mange sier de har klart å opprettholde et tilbud. Resultatet bidrar til å nyansere bildet og få fram at det også er gjort mye for å få et nytt tilbud opp å stå til elever med særskilte behov. Men innenfor de 35 prosentene befinner det seg også mange barn som man ikke har klart å gi tilstrekkelig oppfølging, og det er alvorlig for dem. Det kan ha mange og ulike årsaker. Uansett skal vi lære av dem og bruke disse erfaringene på en måte som gjør at vi står bedre rustet om smitteutviklingen på nytt tilsier strenge tiltak, sier Steffen Handal.

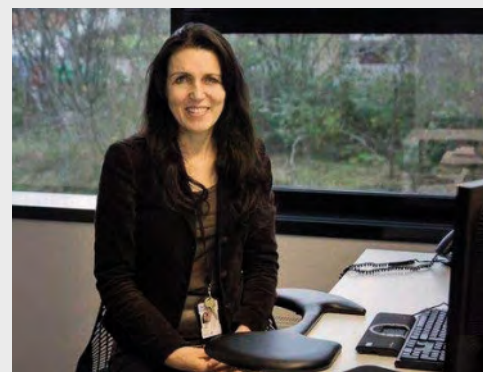
Her er den nye lederen for Lærerprofesjonens etiske råd

Ingunn Folgerø er ny leder for Lærerprofesjonens etiske råd.
– Jeg er både ydmyk og glad for å ha fått rollen.

Hun er ny i rådet, og oppnevnt som leder. Til vanlig er Ingunn Folgerø rektor ved Bryne videregående skole i Rogaland.

Hva var din reaksjon da du fikk vite at du ble oppnevnt?

– Jeg er ydmyk og glad for å bli valgt til å lede et råd med et så viktig samtidig og fremtidig oppdrag. I rådet sitter mange medlemmer med bred kunnskap, erfaring og ulike perspektiver på

NY: Ingunn Folgerø er nyvalgt leder av Lærerprofesjonens etiske råd.

FOTO BRYNE VGS

hvordan profesjonen best forvalter rettigheter og plikter, i et nasjonalt og globalt perspektiv. Samfunnsoppdraget er mangfoldig og omfatter de første 25-30 år i medborgernes liv. Hvordan vi klarer å bygge et godt samfunn gjennom utdanningssystemet, er avgjørende for et bærekraftig, likeverdig demokratisk samfunn, sier Folgerø.

Lærerprofesjonens etiske råd skal løfte profesjonsetiske spørsmål av prinsipiell karakter inn i profesjonen og i samfunnsdebatten, heter det i mandatet. Utdanningsforbundets landsmøte 2019 valgte å videreføre rådet for en ny periode.

Har du hjertesaker du særlig brenner for?

– Det er mange, men gleden over å se et medmenneske dag for dag bygge tillit til seg selv, samt bygge kompetanse vedkommende trenger for å leve godt i privat- og yrkesliv, er uvurderlig. Samtidig er det viktig at utdanningssystemet i et privilegert land som Norge tar et stort globalt ansvar når det gjelder kompetanseutveksling som bidrar til å nå FNs bærekraftsmål nasjonalt og internasjonalt. Våre elever skal utdannes til å ta ansvar for likeverd, klima og kompetanse som trengs for hver dag å utvikle samfunnet til et sted som kommer flere og flere til gode.

Hvorfor takket du ja?

– Fordi jeg har lyst å lære av fagområdene de andre medlemmene i rådet representerer, og jeg ønsker gjennom rådet å bidra til at enda flere enkeltelever skal bli den beste utgaven av seg selv som et resultat av god skolegang med kloke, ansvarlige og kompetente lærere. Kontinuerlig møter vår praksis dilemma som bør løses med breddekunnskap og ulike preferanser, for at løsningen skal virke for mange.

Disse sidene er utarbeidet av seksjon for medlemstilbud i Utdanningsforbundet.

Dine medlemstilbud

Som medlem i Utdanningsforbundet har du tilgang til unike medlemstilbud. Flere av tilbudene gjelder også for din familie. Ved å bruke fordelene dine kan du, og de du er glad i, sammen få en litt tryggere hverdag og en litt bedre familieøkonomi.

Forsikringer til medlemspris

Våre forsikringer er tilpasset deg i ditt yrke og de ulike livsfasene du er i.

- Reiseforsikring
- Innboforsikring
- Grunnforsikring
- Uføreforsikring
- Livsforsikring
- Barneforsikring
- 70+ forsikring
- Person 3i1 forsikring
- Studentforsikring
- Husforsikring
- Bilforsikring

Rabatt hos Tryg

I tillegg til Utdanningsforbundets spesialtilpassede forsikringer, får du rabatt på private forsikringer hos Tryg. Ordningen gir deg 35 % rabatt på alt fra hytte- til husdyrforsikring. Rabatten er den samme, uavhengig av hvor mange forsikringer du har.

Tryg pluss

Hvis du har privat forsikring i Tryg, får du tilgang til fordelsprogrammet Tryg Pluss. Det gir fordeler som psykologhjelp ved personlig krise, råd fra fagpersoner om bolig, og hjelp ved ID-tyveri eller misbruk i sosiale medier.

Andre medlemstilbud

- Boliglån hos Nordea Direct
- BikeMember sykkelregister
- Overnatting på Hurdalsjøen Hotell

Tilbud gjennom Unio

Som medlem i Utdanningsforbundet får du også medlemstilbudene hos Unio. Du får rabatt på alt fra leiebil til hytteleie og turutstyr.

Les mer og bestill på udf.no/medlemstilbud

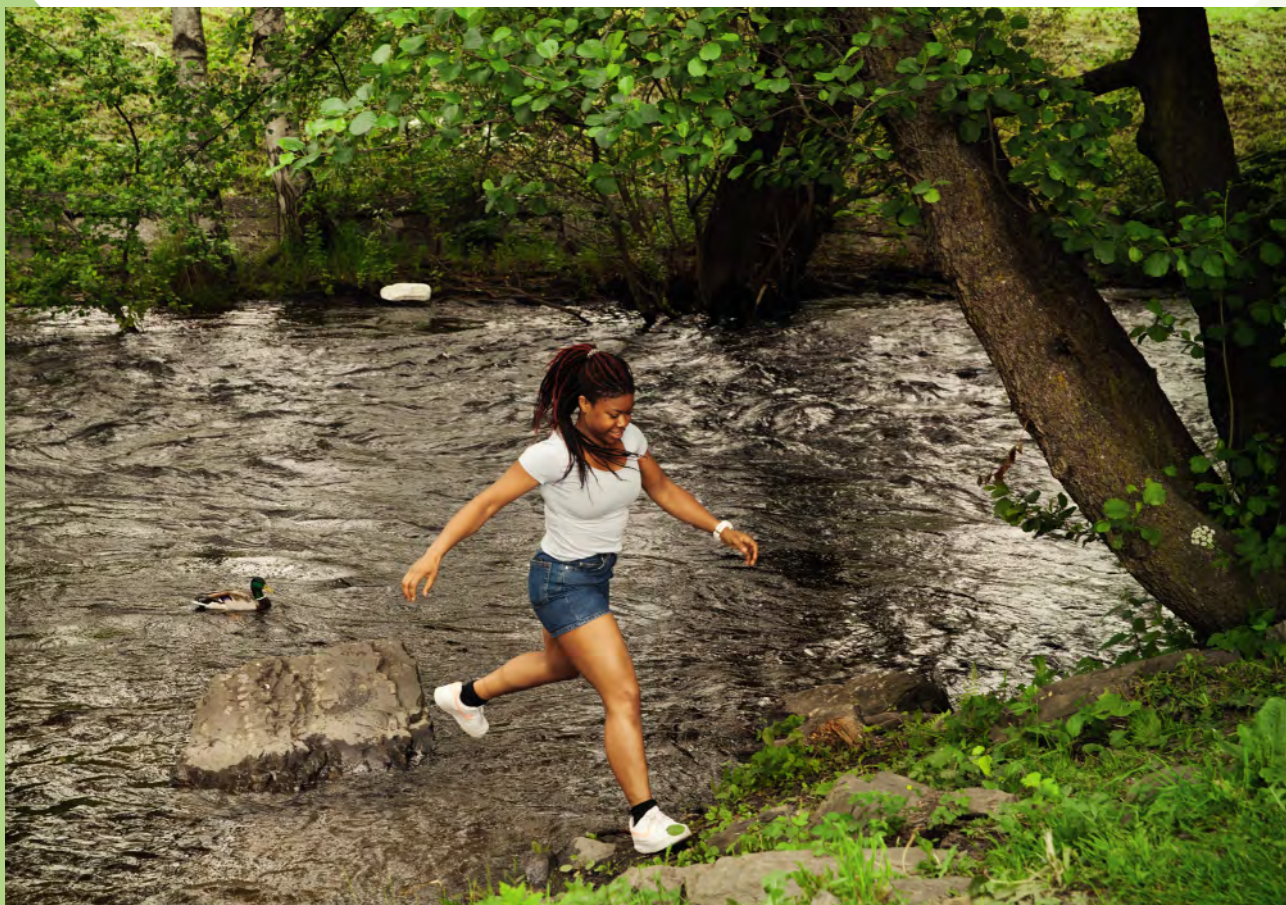
Reiseforsikringen

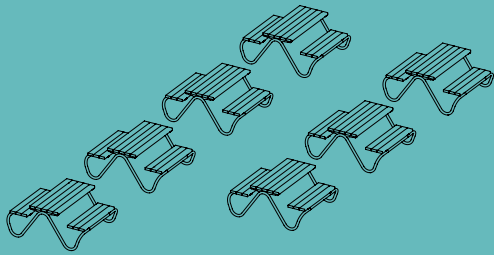
gjelder også på ferie i Norge

Nå er det snart sommerferie for de fleste av oss, og flere enn normalt planlegger ferie i Norge i år. Da er det godt å vite at reiseforsikringen også gjelder her hjemme. Både på korte og lange turer, med eller uten overnatting.

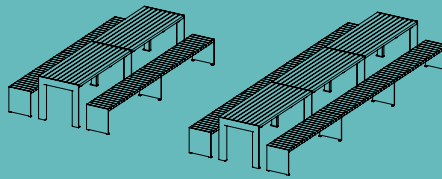
God tur!

Les mer på udf.no/reiseforsikring

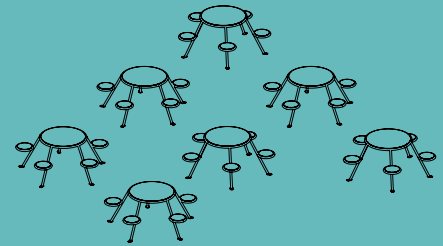

Hvilan benkebord

Vroom langbord

Buzz arbeidsstasjon

Utemøbler til uteskole

vestre.com

Rask levering til hele landet
200 standardfarger
Livstidsgaranti mot rust
Produsert i Norge og Sverige
150 svanemerkede produkter

vestre